

**Maktubm kɛn Pɔl raanɪn jeege
tun Rɔm ki
Kupm mɛtn taar taadjeki
doobm gɛn dooy maktubm kɛn
Pɔl raanɪn jeege tun Rɔm ki**

Pɔl raan maktubm ara se jee al-Masige tun Rɔm ki kaad kɛn se naan inɔo mɛrtɛ gɛn k-mɔtɔge naɔo ɔn aan te Rɔm ki eyo. Mɛtn taar kɛn naan raan ɔlden se, naan je adɛn kaal bidɛ ki taa naan je ɔaa gɔtdɛ ki ɔ taaddɛn mɛtn taar kɛn naan 'ɔaa dooy jee al-Masigen maakɪ gɛgɛr kɛn Rɔm ki. Maktubm kɛn Pɔl raan jeege tun Rɔm ki se, naan taad tɔɔk mɛtn taar Raa jeege tu paac paac. Maakɪ taaringɛ tun paac paac se, naan tumɪn do ko taar kɛn ɔ: jikilimɛn jaay Raa aakɛ aakiɪ bɛɛ naaniɪ ki se, jee kɛn took aal maakɛ don ki ɔ ute kaal maakɪ ese se ɔo, aasga sum (kon 1.17). Maakɪ taarge tun naan dooyɛ se, naan gaanɪn gɔtɔ kaam mɔtɔ: Kɛn deet deet se (kon 1-8), naan taad tɔɔkɛ mɛtn taar jee kɛn tooko do ko taarge tun kɛn Yaudge inɔ do ki ute daan jee kɛn took aal maakɛ do Isa al-Masi ki. Gɛn k-dige se (kon 9-11), naan taad tɔɔk mɛtn taar gaan Israɛlge ute daan jee aal maakɛ do Isa ki. Gɛn k-mɔtɔge tu se (kon 12-15), naan taad tɔɔk mɛtn taar king jee Isa al-Masige naan Raa ki ɔ naan jeege tu. Do taar tɔɔlin ki se (kon 16), Pɔl tɛdga tɔɔɛ jeege tu dɛna.

Pɔl raan ɔl tɔɔsin jee Raage tun maakɪ gɛgɛr kɛn

**Ròm ki*

¹ Kèn ara maam Pól m'bul Isa al-Masi 60 m'raan̄sen maktubm se. Maam se *Raa 60 tɛdum m'tɛd *debm kaan̄ naabm Isa al-Masi ɔ bɛɛ ɔɔdum se, taa m'taadn̄ Labar Jigan gɛn Raa se jeege tu.

² Labar Jigan ese se do dɔkiŋ tap 60, Raa taadoga taad jeege tun taad taar teeco taariŋ ki ɔ taar ese se naade raan̄inoga raan̄a maakŋ Kitapm Raa ki.

³ Labar Jigan ese se taad te Gooniŋ Isa ɔ Gooniŋ jaay uuno ro debkilimi se, teeco maakŋ metjil Gaar *Daud ki.

⁴ Ɔ kèn Raa jaay duriŋo daan yoge tu se, *Nirl Salal taad tɔɔgŋ Isa jeege tu tal ɔ naan̄ Goon Raa ɔ naan̄ 60 Isa *al-Masi, kèn Meljege se.

⁵ Ute Isa se, Raa tɛdjenkiga bɛɛ ɔ m'tɛdga debm kaan̄ naabm Isa al-Masi gɛn taadn̄ taariŋ jeege tun paacŋ kèn Yaudge eyo taa naade tookŋ kaal maakde don̄ ki ɔ king do taariŋ ki ɔ an̄ *nookŋ ron̄a.

⁶ Ɔ naasen kèn Raa dan̄seno 'tɛdkiga gɛn Isa al-Masi se, naase kic 60 metn̄ naade.

⁷ Maktubm se, maam m'raan̄sen naasen kèn in̄gki maakŋ gɛgɛr kèn Ròm ki, kèn Raa jese ɔ dan̄se se taa aki tɛdn̄ jee naan̄ge. Ɔn̄ Bubjege Raa ɔ Meljege Isa al-Masi asen tɛdn̄ bɛɛde ɔ asen kɛdn̄ lapi.

*Pól je 6aa kaakŋ gɛnaagen *Ròm ki
(Rm 15.23-32)*

⁸ Deet deet se, maam m'tɔɔm Raa ute dɔobm Isa *al-Masi, taa naase paac. 'Jeelki gɔtɔ 6aa se paac, jeege ɔɔsn maan gɛn kaal maaksen naase aalki do Isa ki se.

⁹ Deere, Raa se jeele taar maam m'taad se taar met ki. Maam m'tedn naabin ute maakn kalan gen taadn Labar Jigan gen Goonin se jeege tu, o bii-raa, maam m'saap dose ki.

¹⁰ Daayum maam m'tond metn Raa taa ken naan jaay je num, am koddn doobo m'utu m'baa gotse ki.

¹¹ Deere, maam se m'je ute maakum paac m'asen baa kaaka, taa nakn ken *Nirl Salal edum se, j'anki baa nigj ute naapa. Oo ute naan se jaay, naase aki tedn jee toogj naan Raa ki.

¹² Tapki num, ken m'je m'baa gotse ki se, taa j'aki baa kedn kaay kaama naapge tu, taa kaal maakn naase se am kedn kaay kaama o kaal maakn maam le, asen kedn kaay kaama naase ki kici.

¹³ Genaaenge, m'je naase aki jeele, maam se m'saap m'oo daayum m'baa gotse ki, nabo borse kic Raa oddum te doob eyo. Aan goo maam m'lee m'ted naaba gotn jeege tun Yaudge ey ken goto baa se paac jaay aan kaama se, m'je gotn naase kic 'kaan kaama bin kici.

¹⁴ Naabm ken Raa je o m'an tedn tak se taa m'baa taadn taarin jeege tun kaamde odd aakga kaaka o jeege tun kaamde odd aak te eyo. M'baa gotn jeege tun dooyga dooyo o kengen paacn dooy te ey se kici.

¹⁵ Taa naan se, maam m'je m'asen baa taadn Labar Jiga gen Isa al-Masi naase ken ingki maakn geger ken Rom ki se kici.

*Ute Labar Jigan gen Isa *al-Masi se 6o Raa aaj jeege*

¹⁶ Maam se sakon toolum eyo do Labar Jigan gen Isa al-Masi ki, taa naan se toogj Raa mala. Oo debm

jaay aal maakin do naan ki se, Raa an kaaja: taar se, deet deet se k'taadino Yaudge tu o ter k'taadin jeege tun ba se paac kici.

¹⁷ Labar Jigan ese bo, taad jeege tu ute doobm gay jaay bo Raa 'tedn jikilimge aak bee naanin ki. O Raa tedn naan se, ute kaal maakn do Isa ki kalin ki sum, do kupm met ki bini do taar tolin ki. Taa naan se bo Kitapm Raa taad o: *Debm ken ted nakge ute doobin se bo 'kon kaaja taa naan aalga maakin do Raa ki.**

Jeege paac ak tuju naan Raa ki

¹⁸ Deere, 'booyki m'asen taada: Raa maakn raa ki se taad maak-tarin do jeege tun ted nakgen jig eyo o aalin maak ki eyo. Ute nakgen *kusin ken naade lee ted se, naade gaas jeege gen jeel taar met ki.

¹⁹ Ey num nakn ken j'an kaakn jeel Raa se, naan teddesinga toodga tal. Nakgen se Raa mala bo teddesin toodga tal.

²⁰ Anum Raa se, sii kalan nam aakin te eyo. Num ute kaal ken naan aal dunia o ute nakgen naan ted paac se, ute metekde se, kese jikilimge an kon kaakn jeele, naan bo Raa, naan ting gen daayum o toogin kic ting gen daayum. Taa naan se bo, naade kon taar ken naade an kon koon dode eyo.

²¹ Ey num naade se jeel Raa, na bo baate *nookina o baate toomin aan go ken, beeki num, jeege an lee ted se. Num gan naade se le jee derlge o jeel dim eyo, o naade ing bo gen saapm do nakge tun ren ren sum.

* **1:17** Aak Aab 2.4.

22 Naade se jee derlge num naade tedn rode aan goo jee jeel-taara,

23 ey num beeki num, naade keem Raa ken ting gen daayum ute nookin se. Num gan naade cocc nakgen tec jikilinge, yeelge, daagen jedege so so ute kuurgen erg kerg se bo, naade lee erg naande ki so lee eemde.

24 Taa naan se bo kusiñ ken naade tedon ey se bo, Raa onde maakñ kusiñde ki, gen tedn nakgen kusiñ goo ken naade maakde jea. Bin bo naade tuj rode so ol rode maakñ sokon ki.

25 Taar met ken gen Raa se, naade resina so naade uun taar-koo bo ciri. Naade lee erg naan nakge tun Raa aalo so lee eemde. Num gan naade baate kergñ naan Raa ken Mel Kaal nakge naan ken, beeki num, jeege paac daayum lee toomin se. *Amin.

26 Taa nakñ jig ey ken naade ted se bo, Raa onde gen tedn nakñ sokonge. Ey num mendge se lee tood ute gaabdege, num gan naade terlin mendge bo lee tood ute naapa.

27 Jo gaabge kic lee ted bini. Naade on mendge so je bo baa lee toodn ute naapa. Naade ted nakñ sokonge. Taa naan se bo kusiñ ken naade lee ted se, nakñ on lee aan dode ki.

28 Aan goo naade baate je jeel Raa se, Raa kic bo onde ute maak-saapdegen jig ey se so naade lee ted nakgen kusiñ baa ute naande, bin jaay naade lee ted nakgen gen ted ey se.

29 Naade maakde dooc ute kusiña: naade lee ted nakñ ute doobin eyo, naade tuj baa ute naande, ted jee tamage so ted nakgen kusiña, don nakñ jeege, taal jeege, mooy ute jeege, aan jeege dala, naade

tɛd nakɲ kɛn maakde jea ɔ taad taargen inɲ kus ro jeege tu,

³⁰ naade lee ɔd jeege, je Raa eyo, naade naaj jeege, magal rode, tɛd jee koonge, ɔde ɓo je doobm gen tɛdn kusin jeege tu, took taar bubdege ute kɛndege eyo,

³¹ naade se jee tɔɔj eyo, jee tuj ɔrmdɛ, naade je jeege eyo ɔ ɛɛj do jeege tu ey kici.

³² Jee se jeel bɔɔr kɛn Raa utu kɔjn do jeege tu ute doobin se, taa Raa taadga taad ɔ: jee tɛdn nakgen bin se, bɛɛki num, j'aden tɔɔɔ. Ɔo ute naan se kic ɓo, naade inɲ ɓo gen tɛdn nakgen se. Naade ɓo lee tɛdin sum eyo, num gan maakde raap sakan do jeege tun lee tɛd nakgen kusin se kici.

2

**Raa utu kɔjn bɔɔrɔ do jeege tu ute doobina
(Mt 7.1-5; Jak 2.12-13)*

¹ Bin se, naai kɛn 'lee ɔj bɔɔrɔ do jeege tun kuuy se, 'jeele naan Raa ki se, naai 'kɔɲ kɔɔdn doi eyo. Taa nakɲ naai 'taad jeege tu ɔ ɔnte tɛdin se, naai kic 'lee tɛdina. Anum bin se, taari mala ɓo ai kutu.

² Deere, k'jeelki, jee kɛn lee tɛd nakgen bin se, Raa utu aden kɔjn bɔɔrɔ dode ki ute kɛn mɛt ki.

³ Kɛn naai jaay aakga jeegen tɛdga *kusin jaay 'lee ɔjde bɔɔrɔ dode ki se, ɔ kusin se naai 'lee tɛdin kic se, kɛn bin num, ɓii kɛn Raa kɔjn bɔɔrɔ do jeege tu se, naai 'saap ɔ 'kaan kɔtn ne?

⁴ Bin num Raa kɛn tɛdi bɛɛ den se, naan tɛd maakin deer roi ki ɔ kercɛl roi ki se, ɔnte kaakin aan gɔɔ nakɲ cɛrɛ. Naan tɛdi bɛɛ taa naai 'terl maaki don ki.

5 Gan naai le, debm do mənɔɔ ɔɔ 'baate tərɪ maaki. Bin se naai mala 'baano ute maak-taar Raa doi ki. Ɔɔ 'jeele bii kən Raa utu kəjɲ bɔɔrɔ do jeege tu ute doobɪn se, naai bɔɔrɔ utu 'koocɲ doi ki ɔɔ utu 'dabar dɛna.

6 *'Jeele, nanɔ nanɔ kic bo, Raa an kɛdn bɛdɪn do naabɪn kən naan lee tɛda**.

7 Jee kən aay kaamde ɔɔ je nakɲ kən tɔɔl Raa ki, naade je Raa bo aden tɔɔmɔ ɔɔ aden *nooko ɔɔ aden kɛdn *kaajɲ ɣɛn daayum. Kɛse bo nakɲ kən Raa utu aden kɛda kaad kən naade baɔ tɪŋ ɣɛn daayum ute naan se†.

8 Num gan jee mɛtɪŋe se tɛd jee taamooy Raage ɔɔ je taar mɛt ki eyo ɔɔ ɔɲ rode bo ɣɛn tɛdn nakgen ute doobɪn ey se, jee se, Raa maakin taarin dode ki, ɔɔ naan utu aden dabara.

9 Deere, jee paacɲ kən lee tɛd nakgen kusiɲ se, Raa utu aden dabar makɔɲ ɔɔ aden kɔɔdn yɛɛbde, Yaudgen booyo Taar Raa deet se 'tɛdn maak ki ɔɔ jeegen Yaudge ey se kici.

10 Anum jee tɛd bɛɛ se, Raa aden kɛdn tɔɔsɪna, aden nooko ɔɔ aden tɔɔmɔ: maakɲ jeege tun se, Yaudgen booyo Taar Raa deet se 'tɛdn maak ki ɔɔ tɛr jeegen Yaudge ey se kici.

11 Taa Raa se, naan bɛɛr nam eyo.

12 Jee kən jeel Ko Taar kən Raa ɛdo Musa ki ey se, kən naade jaay tɛdga kusɪna num, naade utu kutn naatn ɔɔ *Ko Taar kən Raa ɛdo Musa ki se le, naade ɔlde maak ki eyo. Num gan jee jeel Ko Taar kən Raa ɛdo Musa ki se, kən naade jaay tɛdga kusɪna num, Raa aden kəjɲ bɔɔrɔ ute doobm Ko Taar ese se.

* 2:6 Aak KKR 62.12. † 2:7 Aak KKR 62.13.

13 Debm jaay Raa aakiñ naaniñ ki debm daan ki se, debm ken lee booy Ko Taar naañ taada ð ing do ki. Num gan debm ken lee booy Ko Taar Raa taada ð ing do ki ey se, debm bin se Raa aakiñ naaniñ ki se debm daan ki eyo.

14 Jee ken Yaudge ey se, Ko Taar ken Raa εdo Musa ki se, naade jeeliñ eyo. Nafo gətn metiñ se, naade lee tɛd nakgen aan gəð ken Ko Taar ken Raa εdo Musa ki taad jeege tu se. Ken naade jaay tɛd bin se, je taadn ð Ko Taar ken Raa εdo Musa ki se utu maakde ki.

15 Ken naade jaay tɛd nakgen bin se, kесе naade je taadn ð Ko Taar ken Raa taad se, Raa mala bo eddesinga ked maakde ki, taa naade jeel nakñ ken naade je tɛda. Bin bo, maakde lee taadden taara, gətn metiñ ken naade tɛdga kusiñ kic bo, naade jeele ð tɛdga bεε kic lε, naade jeele.

16 Nakgen maam m'taadsen se, utu teecñ toodn tal bii ken Raa ade kəl Isa *al-Masi gen kəjñ bəəə do jeege tu se. Nakgen jikilinge əyiñ kəy paac se, utu 'toodn tal. Taar ken maam m'taadsen se tec ute Labar Jigan ken maam m'taadsen metiñ se.

Yaudge se əj took ing te do Ko Taar ken Raa εdo Musa ki se eyo

17 Num naai ken 'taad ð: «Maam se m'kəf Yaud ð maam m'jeel *Ko Taar Raa» ð naai 'təəm roi ð naai se debm Raa;

18 naai 'jeel nakñ ken Raa maakiñ jea, ð Ko Taar ken Raa εdo Musa ki se taadiga ð naai 'jeel bεε kuun nakñ ken jiga.

19 Naai 'saap ð naai bo debm təəf jee kaam-təəkge ð naai bo gətn wəər ken lee wəər jeegen maakñ gat ken əəə.

20 Naai ɔɔ naai ɓo 'tɛdga debm dooy jeegeen jeel Ko Taar Raa eyo, ɔɔ 'tɛdga debm deɲɲ jeegeen je j'aden dooy teepm doobm Raa ki. Ɔɔ ute doobm Raa se naai 'saap ɔɔ 'jeel nakge paac ɔɔ 'jeel taar met ki.

21 Anum, naai ken 'dooy jeege se, 'dooy ro naai malin jaayo. Naai 'taad jeege tu ɔɔ ɔnten 'ɓoogki ɔɔ naai tap ɓo 'ɓoogo.

22 Naai ɔɔ jeege ɔnten keɛsn mɛnd jeege, ɔɔ naai 'lee ɛs mɛnd jeege. Naai ɓo ɔɔd und nakgen k'cɔɔciɲ jaay jeege lee eemiɲ aan gɔɔ raa ɔɔ tɛr naai sum ɓo 'ɓaa tuun nakgen jiga jigan ken maakɲ ɓeedege tu se, naai ki.

23 Naai maaki raap sakan taa naai ɔk Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki, num gan naai se baate tookɲ king do ki. Bin se, naai 'naaj ro Raa.

24 Taa nakgen bin se ɓo, Kitap taad ɔɔ: «*Taa naase Yaudge se ɓo, jee ɔɔp ɓaa se paac naaj Raa‡.*»

25 Ken naai jaay inɲ do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se, *kɔɲɲ pɔndi§ se ɔs aay naan Raa ki. Num ken naai jaay inɲ do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki ey se, ken naai ɔjga kɔj pɔndɔ kic ɓo kɔɲɲ pɔndi se aan gɔɔ nakɲ cɛɛ.

26 Ɔɔ debm ɔj te pɔnd ey jaay inɲ do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki jiga se, naan Raa ki se, naan aan gɔɔ debm ken ɔjga kɔj pɔndɔ.

27 Ɔɔ naai ken j'ɔjiga kɔj pɔndɔ ɔɔ 'jeel Ko Taar Raa jaay inɲ do ki jig ey se, debm ken j'ɔjin te pɔnd eyo ɔɔ inɲ do Ko Taar Raa ki se, utu ai kɔɲɲ ɓɔɔrɔ doi ki.

28 Anum kɔd Yaud mala mala naan Raa ki se, ken

‡ 2:24 Aak Eza 52.5. § 2:25 Kɔɲɲ pɔnd ken Yaudge lee ɔj se taad ɔɔ naade tɛdga gen Raa.

j'aakiñ ute kaama bo k'jeelin eyo do kəjn pənd mala mala kic bo aan goo ken jikilimge lee toj se eyo.

²⁹ Daala kodn Yaud mala mala se, debm ken Raa terlinga terl maakiña do kəjn pənd mala mala se le, nakn ken *Nirl Salal ted maakn debkilim ki. Bin num debm bin se, je jikilimge bo an toom eyo, num Raa bo an tooma.

3

**Raa tuj ərmin eyo*

¹ Bin num debm ken kod Yaud tap bo been di? Do *kəjn pənd ken naan oj se, jigin di?

² Deere, nakgen se ken j'aakiñ num noogde aak eyo. Nabo 'booy m'ai taada. Deet deet se nakn ken Raa utu ked se, naan taadiño Yaudge tu.

³ Anum Yaudgen metinge jaay tuj ərmde ro taar ken se, naan kic kəj tujn ərmin bin ne?

⁴ Kese gətə! Ken jikilimge paac tedjee taar-kəəbge kic bo, Raa se naan daayum taad taar met ki. Taa naan se bo Kitap taad do:

Naai Raa se, taar ken naai taad se taar se bo jeege jeelin taar met ki.

*Gətn kəjn bəər ki kic bo, naai nam tap bo kəj kəj taar jaay ai kəkə mindi eyo.**

⁵ Ken naase jaay 'taadki do ki *kusiñ ken k'lee k'tedki se bo, ol jeege jeel Raa debm daan ki, ken bin se, j'asen terl do di? Bin num ken Raa jaay lee dabar jeege taa kusiñdege se, nakiñ tedn met ki ey daamo? (Do taar maam m'taadsen ese se, kese taar ken jikilimge bo lee taada.)

* **3:4** Aak KKR 51.6.

6 Anum gətə! Raa se, naan̄ tɛd̄ nakge ute doobina. Bin ey num naan̄ kəjn̄ bəərə do jeege tu əd̄ dī?

7 Gətn̄ mɛtɪn̄ jee kuuy 'kəŋ taadn̄ əd̄ kɛn maam m'tɛd̄ nakŋ mɛt̄ ki ey sum bə əl jeege jeel Raa se taad̄ taar mɛt̄ ki əd̄ *nookin̄ se, anum gɛn̄ dī jaay j'əjum bəərə dom ki aan̄ gəə debm kusin̄ se?

8 Kɛn bin num j'aki kəŋ taadn̄ j'əki: «'Tɛd̄ki kusin̄ k'baaki ute naanjege, əd̄ te kusin̄jege se ano baa ute bɛɛ.» Taargen se jee kɛn lee taad̄ taar in̄g kus roje ki se bə taad̄ əd̄ naaje bə k'lee k'dooy jeege ute taargen bin se. Əd̄ jee se bə, bəərə utu koocŋ dode ki.

9 M'tənd̄ mɛtse tu naaje Yaudge se, k'cirki jee əp̄ baa se paac la? Gətə. Taa taar se maam m'taadga taad̄ mɛtina m'ə: naaje Yaudge ute jeegeen Yaudge ey paac se, kusina ək təəgə dojege tu.

10 Taa naan̄ se bə Kitap taad̄ əd̄:

Debm daan ki naan Raa ki se gətə; kalan̄ kic bə gətə.

11 *Maakŋ jikilimge tu se, nam jaay jeel nakŋ mɛt̄ ki se, kalan̄ kic bə gətə.*

Əd̄ nam jaay je doobm an jeel Raa kic lɛ, gətə.

12 *Naad̄e se paac tɛrlga naaga Raa ki əd̄ naad̄e paac iigga.*

Maakd̄e ki se, debm jaay 'tɛdn̄ bɛɛ jeege tu gətə, kalan̄ kic bə gətə.†

13 *Yo maakŋ baad̄ ki jaay ruumga oot in̄g kus se,*

taar kɛn teec taard̄e ki se kic bə, tec bin kici.‡

Ute taard̄e se naad̄e lee aan̄ jeege dala.

Əd̄ taar teec taard̄e ki se, tec aan̄ gəə saam wəəjn̄ kɛn lee təəl jeege se.§

† 3:12 Aak KKR 14.1-3. ‡ 3:13 Aak KKR 5.10. § 3:13 Aak KKR 140.4.

14 *Ute taardege se, naade naam jeege ə taad taar kataka jeege tu.**

15 *Jede se le cεep gen baa təəl jeege.*

16 *Gətn naade aanga tak 6o, naade tuj nakge ə əəd yεεbm jeege.*

17 *Doobm ken naade an king lapi ute jeege tap 6o naade jeel eyo‡.*

18 *Naade se, jeege ken beer Raa ki eyo‡.*

19 *K'jeelki, *Ko Taar ken Raa εdo Musa ki jaay taad se taad ute jeege jeel Ko Taar Raa ese se. Taa naan se 6o debm jaay 'kəŋ taar jaay an kəədŋ don naan Raa ki se gətə. Taa naan Raa ki se jeege paac, jeel rode ki naade tujga.*

20 *Anum debm ing do Ko Taar ken Raa εdo Musa ki sum 6o, 'tεdn debm daan ki naan Raa ki se, gətə. Taa ute doobm Ko Taar ken Raa εdo Musa ki se, əlde 6o naade jeel kusiŋ sum.*

Debkilimi 'tεdn ə dī jaay tεdn debm aak bεε naan Raa ki

(Gal 2.15,16, 3.8-14,22-29; Ep 2.7-9)

21 *Anum 6orse se jaay 6o, Raa taadga doobm ken debkilimi 'tεdn aak bεε naaniŋ ki. Ə doobm se, əliŋ eyo ute nakŋ ken *Ko Taar ken Raa εdo Musa ki ə k'tεd se. Ko Taar ese se, Ko Taar ken Raa εdo Musa ki ute jeege taad taar teeco taar Raa ki kic 6o do dəkŋ se, taadoga saadŋ jeege tu.*

22 *Nakŋ ken əl debkilimi tεdn aak bεε naan Raa ki se, kaal maakŋ do Isa *al-Masi ki. Taa naan se 6o jeege paacŋ ken aalga maakde do Isa al-Masi ki*

* 3:14 Aak KKR 10.7. † 3:17 Aak Eza 59.7. ‡ 3:18 Aak KKR 36.2.

se naan̄ tēddenga jee aak bεε naan̄ Raa ki, taa Raa se le, naan̄ bεεR nam eyo.

23 Taa jikilimge paac se le tēdga *kusiṅa naan̄ Raa ki ɔ tēdga dɔk ute Raa ɔ kəŋ kaan̄ maakŋ *nookiŋ ki eyo.

24 Num Raa ute bεεŋ se, naan̄ tēdden̄ tēdga aak bεε naaniŋ ki se, cεε. Ɔ ɔ ute doobm Isa al-Masi se ɔ, naan̄ dūgdenga dode.

25 Al-Masi se, Raa ɔlin̄ taa 'kēdn̄ ron̄ *sεrke taa naajege ɔ moosiŋ se tūgjeke kusiŋjege naajegen kēn̄ j'aalkiga maakjege do Isa ki. Ute naan̄ se ɔ Raa taad̄ jeege tu ɔ naan̄ se debm daan̄ ki, taa kusiŋ kēn̄ jeege lee tēdo do dakiŋ se, Raa jeele naɔo kaad̄ kēn̄ se naan̄ dabarden̄ te eyo.

26 Kaad̄ kēn̄ se, Raa uɔga bia jeege tu. Ɔ ɔ ɔrse naan̄ taad̄ jeege tu ɔ naan̄ se, debm daan̄ ki. Bin̄ ɔ naan̄ taad̄ jeege tu ɔ naan̄ se debm daan̄ ki ɔ jeege kēn̄ aal maakde do Isa ki se, naan̄ tēddenga jee aak bεε naaniŋ ki.

27 Ey num debm took̄ iŋg do Ko Taar kēn̄ Raa εdo Musa ki te doobiŋ se, naan̄ kəŋ tɔm̄ ron̄a naɔo debm 'kəŋ tēdn̄ naan̄ se gɔtɔ. Taa di? Taa debkilimi se kēn̄ naan̄ aal maakiŋ do Isa al-Masi ki se, ɔs aay cir kēn̄ naan̄ iŋg do Ko Taar kēn̄ Raa εdo Musa ki.

28 'Jeelki, jikilimge jaay Raa aakde aak bεε naaniŋ ki se, taa naade ɔ tookga Ko Taar kēn̄ Raa εdo Musa ki ɔ iŋg do ki eyo, num taa naade ɔ aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki.

29 Bin̄ num, Raa se gēn̄ Yaudge kaliŋ ki sum la? Gɔtɔ. Naan̄ gēn̄ jeege ɔaa se kici. Taa Raa se naan̄ gēn̄ jeege paac.

30 Raa se, naan̄ kalan̄ lak ɔ ute Yaudge, ey le jeege Yaudge eyo, paac se, debm jaay aalga

maakin do naan ki se, tedga aak beε naanin ki.

³¹ Ken k'taad jaay j'oo debm aal maakin do Isa al-Masi ki jaay tedn aak beε naan Raa ki se, bin num naajen k'j'uun j'aalga Ko Taar ken Raa εdo Musa ki se naan ki la? Goto. Naaje se j'uun j'ondin kōnd bo doobin ki.

4

**Abraam ted oo di jaay ted aak beε naan *Raa ki
(Gal 3.6-9,29; KKR 32)*

¹ K'saapki tu do bubje Abraam ki se. Naan mala tap bo onga di gen naan debkilim ki sum se?

² Ken naan jaay tedga ted naabm jiga naan Raa ki sum bo tedin debm aak beε naan Raa ki se, naan 'kōn tōm ronā. Num gan naan Raa ki se, naan 'kōn tōm ron eyō.

³ Taa naan se bo Kitap taad oo: *Abraam took aal maakin do Raa ki oo taa naan se bo, Raa aakin aan goo debm daan ki.**

⁴ Jeelki, debm tedn naaba se j'ogin got-tōngina. Nakn ken j'ogin se aan goo j'edinsin cer eyo, num j'oginsin taa naabm ken naan tēda.

⁵ Ken debm jaay ted naab eyo, nabo aal maakin do Raa ken ted jee *kusinge aak beε naanin ki se, kaal maakn ken naan aal do Raa ki se, tedin naan tedga aak beε naan Raa ki.

⁶ Taa naan se bo maakn kaa tōm Raa ki se, Gaar *Daud taad taa maak-raapm deb ken ted te naab dim eyo, num aal maakin do Raa ki se. Debm ese se Raa aakin aan goo debm daan ki. Gōtn se naan deek oo:

⁷ *Maak-raapo jeege tun ken Raa tōldenga tujdege*

* 4:3 Aak Jen 15.6.

᠔᠔ *kusi᠋ndege se naa᠋n diri᠋ginga naata.*

⁸ *Maak-raapo deb ken Meljege tond te metn kusi᠋ni᠋n eyo†.*

⁹ Taar ken Gaar Daud taad se je taadn ᠔᠔: maak-raapo se jeege tun ojoga koj pond᠔ kalde ki sum la? G᠔᠔. Maak-raapo jeege tun oj te pond ey kici. Taa naaje k'taadsenoga taada Abraam ted aak beε naan Raa ki se, taa naa᠋n aalga kaal maaki᠋n ᠖᠐, do Raa ki.

¹⁰ Num ken Raa jaay aak Abraam aaki᠋n beε naani᠋n ki se, kaad ken naa᠋n ojga koj pond᠔ l᠔᠖᠐ oj te ey le? ᠔᠔ kaad ken se, naa᠋n oj te ey ᠖᠔᠕᠔.

¹¹ Abraam se k'taadn te taa *kojn pond ey ᠖᠐, naa᠋n tedga ted aak beε naan Raa ki taa kaal maaki᠋n ken naa᠋n aal do Raa ki se. ᠔᠔ kojn pond᠔ se, ke᠖᠖ Raa tedn nak᠋n j'an kaaki᠋n jeel ro ki, Raa se tedn naa᠋n tedga aak beε naani᠋n ki ute kaal maaki᠋n ken naa᠋n aal don᠋ ki se. Taa naa᠋n se ᠖᠐ Abraam se tedga bu᠋᠅᠋ jee oj te pond eyo ken aal maakde do Raa ki, taa naade kic tedga aak beε naan Raa ki.

¹² Abraam se naa᠋n bu᠋᠅᠋ jeegen ojga koj pond᠔ kici, na᠖᠐ naade se k᠔nd do᠖᠖ ᠖᠐ do kojn pond ki sum eyo, num naade kaal maakde do Raa ki aan g᠔᠔ ge᠋n bu᠋᠅᠋᠅᠋ Abraam se jaayo.

Raa taadga ᠔᠔ naa᠋n utu kedn naka jeege tun aal maakde don᠋ ki

(E᠖ 11.8-19)

¹³ Raa se naa᠋n taadga taad *Abraam ki ᠔᠔ metjili᠋n ki ᠔᠔ utu aden kedn do naa᠋n᠋ ute magali᠋n se naade ki. Ey num Raa ᠔᠔ an᠋si᠋n ked se taa naade ᠖᠐ took in᠋᠅᠋᠅᠋ do *Ko Taar Raa ki eyo, num gan᠋ taa Abraam

† 4:8 Aak KKR 32.1-2.

took aalga kaal maakin̄ 6o do Raa ki. Kese 6o ken tedin̄ naan̄ aak bεε naan̄ Raa ki se.

¹⁴ Ken jee took ing do Ko Taar ken Raa εdo Musa ki sum 6o 'kəŋ naan̄ se num, debm aal maakin̄ do Raa ki se kaal maakin̄ se tedga nakŋ cεε ɔ nakŋ ken Raa taad ɔ ute kedn̄ jeege tu se kic ε, 'tedga nakŋ cεε.

¹⁵ Taa Ko Taar ken Raa εdo Musa ki se, jeege ɔŋ ing te do ki jig ey se 6o ɔl Raa maakin̄ taarin̄ dode ki. ɔ ken Ko Taar ken Raa εdo Musa ki jaay gɔtɔ se, tuju kic 6o, gɔtɔ.

¹⁶ Taa naan̄ se 6o nakŋ ken Raa taado ɔ utu kedn̄ jeege tu se, debm aalga maakin̄ do naan̄ ki jaay 6o 'kəŋ nakŋ se taa Raa ε ute bεεŋ se, naan̄ εd jeege tu cεε sum. Bin 6o nakŋ ken Raa ɔ utu kedn̄ metjil Abraam ki se, metjilin̄ ken ing do Ko Taar ken Raa εdo Musa ki kalin̄ ki sum eyo, num metjilin̄ ken aal maakde do Raa ki aan gɔɔ gen Abraam se kici. Taa Abraam se, naan̄ bugjege paac.

¹⁷ Taa naan̄ se 6o Raa taad Abraam ki maakŋ Kitap ki ɔ: *Maam m'tediga naai 'tedga bugŋ metjil jeege dena*‡. Naan̄ Raa ki se Abraam se naan̄ bugjege taa naan̄ aalga maakin̄ do Raa ki. ɔ Raa 6o debm ken dur jeege ken ooyga kooyo ɔ naan̄ 6o debm ken taado ute taarin̄ sum 6o, nakge tēda.

¹⁸ Ey num Abraam se kəŋ kənd don̄ do dim ki eyo. Ute naan̄ se kic 6o, Abraam aay kaami ɔnd don̄ do Raa ki ɔ naan̄ aal maakin̄ paac do Raa ki. Taa naan̄ se 6o naan̄ tedga bugŋ metjil jee dena aan gɔɔ taar ken Raa taadin̄ ɔ: *Metjil naai se, utu 'tedn̄ den aak eyo*§.

‡ 4:17 Aak Jen 17.5. § 4:18 Aak Jen 15.5.

19 Kaad ken se Abraam baarin̄ baa baa nak̄n̄ kaaru, naan̄ gool̄ nan̄ga tak tak ɔ mendīn̄ Sara kic̄ le magalga 'kɔ̄n̄ kooj̄n̄ goon ey sum. Ute naan̄ se kic̄ ɔ, naan̄ aal maakin̄ paac do Raa ki.

20 Anum̄ Abraam se jeele nak̄n̄ ken Raa taad̄inga ɔ utu an̄sin̄ ked̄ se, Raa an̄sin̄ ked̄a. Naan̄ naaj̄ eyo, ɔk kaal maakin̄ do Raa ki se tɔɔgɔ ɔ naan̄ *nook Raa.

21 Naan̄ jeel maakin̄ ki, Raa se, nak̄n̄ naan̄ taad̄ga ɔ utu an̄ ked̄ se, naan̄ ɔk tɔɔgɔ an̄ kɔ̄n̄ ted̄a.

22 Ute naan̄ se ɔo kaal maakin̄ ken naan̄ aal do Raa ki se, Abraam: *Raa aakin̄ se debm daan̄ ki.*

23 Ken̄ Kitap̄ jaay taad̄ ɔ: *Raa aakin̄ debm daan̄ ki se*, taar se taad̄ ute Abraam kal̄in̄ ki sum eyo,

24 num taar se taad̄ ute naajege kici, ken Raa utu ajeki ted̄n̄ jee aak bɛɛ naan̄in̄ ki se kaad̄ ken naajege j'aalkiga maakjege do Raa ken duro Meljege Isa daan̄ yoge tu se jaayo,

25 ɔ naan̄ ɔo ɔn̄ jeege tɔɔlīno taa *kusīnjege ɔ Raa se durīnoga daan̄ yoge tu taa j'aki ted̄n̄ jee aak bɛɛ naan̄in̄ ki.

5

*Isa ɔk̄jeki taasa ute *Raa (1Pr 1.3-9; 1Jn 4.9,10)*

1 Deere, Raa ted̄jeki jaay j'aki bɛɛ naan̄in̄ ki se, taa naajege j'aalkiga maakjege don̄ ki. ɔo ute Meljege Isa *al-Masi se, naajege j'ɔ̄n̄kiga tɔɔse ute Raa.

2 Naajege k'jeelki ute kaal maak̄n̄ ken j'aalki do Isa ki se ɔo, Isa ɔljeki k'j'ɔ̄n̄kiga bɛɛ Raa ɔ bɛɛ Raa se ɔo, ɔorse naajege j'ingki do ki. ɔo naajege maakjege raapo do kɔnd do ken j'ɔndki do Raa ken utu ajeki kɔl maak̄n̄ *nookin̄ ki se.

³ Anum naajege maakjege raapm taa naan se sum eyo, ter daala ken dubar aanga dojege tu kic bo, naajege maakjege raapo. K'jeelki dubar se, naan ed kaay kaama taa j'aki tedn jee tooḡo.

⁴ Ɔo kaay kaama se ted deba ted debm meɕ. Taa naan se bo naajege k'tedkiga jee meɕ o j'ondkiga dojege do Raa ki.

⁵ Kɔnd do ken j'ondkiki do Raa ki se, ceɾ eyo taa Raa se edjeki maak-jen den aak eyo maakjege tu se, ute *Nirl Salal ken naan edjeki se.

⁶ Deere, naajege do dɔkin se, naajege j'okki doobm ken j'anki kooɔn dojege eyo. Anum kaadn ken Raa ondin jaay aan doobiñ ki se, al-Masi baado ooy taa naajegen jee *kusinge.

⁷ K'jeelki, debkilimi jaay on ron jaay j'an tooñ taa debm ted naka ute doobiñ se, beɾe, tookin an tedn oño. Baat ey num, daan naan tookn j'an tooñ kic bo taa debm ken lee ted beɾe jeege tu.

⁸ Num gan aakki, Raa se taadga maak-jen do naajege tu! Kaad ken naajege k'jee kusinge se bo, Isa al-Masi baado ooy taa naajege.

⁹ Ute moosiñ se, boɾse al-Masi tedjekiga k'tedkiga aak beɾe naan Raa ki. Taa naan se, k'jeelki, Isa al-Masi se utu ajeki kaaja o maak-taar Raa se koñ booy dojege tu ey sum.

¹⁰ Do dɔkin se, naajege k'jee taamooy Raage, num boɾse, ute yo Goonin ken ooy do kaag ki se, Raa okjekiga taasa ute naana. Ken naajege jaay j'okkiga taasa ute Raa num, met kando ute dur Isan ken duro daan yoge tu se, naan ajeki kaaja.

¹¹ Kese daar ara sum eyo, num ter ute doobm Meljege Isa al-Masi se, naajege maakjege raap aak

eyo do Raa ki, taa ɓorse Raa ɔkjekiga taasa ute naan̄ kici.

*Bubjege Adum ute Meljege Isa *al-Masi
(1Kor 15.21-22,45-49,56-57)*

¹² 'Booyki! Bubjege Adum kalin̄ ki sum ɓo ken ɓaano ute *kusiŋa do *duni ki. Ɔo kusiŋ ese se ɓo ken ɓaano ute yo dojege tu. Taa naan̄ se ɓo yo se utu tɔɔl jeege paac, taa jeege paac ɔk kusiŋa.

¹³ Kaad ken Raa εdɔ te *Ko Taarin̄ *Musa ki ey ɓort se, kic ɓo kusiŋ utu do duni ki tap. Naɓo aan gɔɔ Raa taad te Ko Taarin̄ jeege tu ey ɓort se, taa kusiŋ naade tɛd se, Raa tɔnd te mɛtn kusiŋde eyo.

¹⁴ Ute naan̄ se kic ɓo iin̄ do Adum ki bini aan do Musa ki se, jeege paac yo ɔk tɔɔgɔ dɔde ki. Ey num naade se tɛd te kusiŋ tec aan gɔɔ gen Adum se eyo ken baate tookŋ taar Raa se, ute naan̄ se kic ɓo, naade lee ooy kooy tap. Ey num Adum se, naan̄ tec aan gɔɔ debm ken utu adɛ ɓaa se.

¹⁵ Num gan̄ kusiŋ ken Adum tɛd se, aas ute bɛɛ ken Raa tɛd jeege tu cɛɛ se eyo. Deere, taa kusiŋ deb kalan̄ tɛd se ɓo, ɔl jeege dɛna utu ooy kooyo. Mɛt kando bɛɛ Raa se dɛn aak eyo ɔɔ jeege dɛna, naan̄ tɛdden bɛɛ cɛɛ sum ute dɔobm deb kalan̄ k'dan̄in̄ Isa al-Masi se.

¹⁶ Nakŋ ken Raa εd cɛɛ se, naan̄ tec aan gɔɔ kusiŋ ken Adum ɓaano do duni ki se eyo. Ute dɔobm ken Adum tujŋno deet deet se ɓo ɔl Raa kɔjŋ ɓɔɔɔ do jeege tu paac. Num ken Raa jaay tɛd bɛɛn̄ jeege tu se, ken jeege ɓo kusiŋdege dɛn aan gɔɔ dɪ kic ɓo, naan̄ tɛd jeege aak bɛɛ naan̄in̄ ki ɔɔ ɓɔɔɔ kɔŋ koocŋ dɔde ki ey sum.

¹⁷ Deere, ute kusin deb kalan lak sum bo yo aan do jeege tu paac, met kando ute Isa al-Masi kalin ki sum bo, Raa ted been dena jeege tu. Bee se, naan teddesin cere sum do naan teddenga naade tedga aak bee naanin ki. Jo ute Isa al-Masi se, naade kosn gaara do baa ting ute naana.

¹⁸ Taa kusin Adum ken ted kalin ki se ol booro ooc do jeege tu paac. Bin bo ute naabm Isan kalin ki ken tedin ute doobin se sum bo, naan doo do jeege maakn kusin ki do edden kaaja.

¹⁹ 'Booyki! Do dakin se deb kalan sum bo baate tookn taar Raa do ol jeege ute dende tedjee kusinge. Gan Isa se, naan kalin ki sum bo debm took taar Raa do ute naan se, ted jeege dena ted aak bee naan Raa ki.

²⁰ Ken Raa jaay edo Ko Taarin Musa ki sum se, kusin se ziid baa ute naanina. Num gan gotn jaay kusin ziid baa ute naanin se, bee Raa se ziid cir kusin se daala.

²¹ Taa naan se bo aan goo kusin baano te yoa do jeege tu se, borse se bee Raa kic tedga jikilimge aakga bee naan Raa ki. Bin bo ute doobm Meljege Isa al-Masi se j'aki kon *kaaja gen ting daayum.

6

**Kusin se ak tdogo dojege tu ey sum
(Kol 3.1-10)*

¹ Anum j'aki taadn j'ooki di? Naajege j'aki lee tedn kusin bo taa bee *Raa se 'ziidn tedn den la?

² Got! Taa naajege se aan goo jeegeen ooyga kooyo do ute kusin se le, k'gaan kiga. Bin num, j'aki king maakn kusin ki do di daala?

3 'Jeelki ey la? Ken naajegen paacn jaay *k'batizjekiro se, naajege k'tedkiga kalan ute Isa *al-Masi. Kaad ken se naajege j'ooykiroga telε ute naana.

4 Ute *batem ken k'batizjeki se, naajege j'ooykiga ute naana ∅ k'duubjekiga ute naan kici. Aan g∅∅ Raa Bubjege duro al-Masi daan yoge tu ute t∅ogin se, naajege kic ∅o, naan terljekiga kingjege tedga kiji.

5 Deere, naajege se j'ooykiga kalan ute naana. ∅o aan g∅∅ naan duro daan yoge tu se, naajege kic j'utu j'aki dur daan yoge tu aan g∅∅ gen naan se kici.

6 K'jeelki, aan g∅∅ Isa k't∅olin do kaag ki se, naajege ute kingjegen do d∅kin se kic ∅o j'ooykiroga ute naana telε. Taa naan se ∅o daa rojegen ken ∅ljek k'tedki kusiñ se, 'k∅kñ t∅og∅ dojege tu ey sum. Bin se, naajege j'aki k∅ñ tedn bul gen tedn kusiñ ey sum.

7 Deere, debm ooyga se, ∅∅dnga ute kusiña.

8 Anum ken naajege jaay j'ooykiga ute al-Masi se, k'jeelki j'aki ∅aa king ute naana kici.

9 K'jeelki, al-Masi jaay ooy duro daan yoge tu se, m∅∅tn naan 'k∅ñ kooy eyo, taa yo se ∅k t∅og∅ don ki ey sum.

10 Num Isa se ooyga ∅∅ naan ooy se jε-kalan sum taa kusiñ jikilimge ∅∅ m∅∅tn naan kooy ey sum. ∅o ∅orse jaay naan utu ing zεεr se king naan ing se, gen Raa.

11 ∅o naase kic ∅o ingki aan g∅∅ jeegen ooyga kooyo ken 'gaanjiga ute kusiña. ∅o ∅orse ingki king gen Raa, taa naase 'tedkiga kalan ute Isa al-Masi.

12 ∅nte k∅ñki kusiñ k∅kñ t∅og∅ do daa rose ken

utu kooy se ɔɔ ɔnte 'tɛdki nakŋ naan̄ ɓo je se. 'Jeelki, ɓii kalan̄ se, naase utu aki kooyo.

¹³ Ɔnte 'kɔŋki ɔobo daa rose ki ɔimin̄ kalan̄ kic ɓo ɔnten 'tɛɔn̄ kusiŋa; ɔɔ ɔnten 'kɔŋiŋki *Bubm sitange an lee tɛɔn̄ kusiŋa; num gan̄ ɔŋki rosege paac kaam ji Raa taa naan̄ an tɛɔn̄ nakgen ute ɔoobiŋa, aan̄ gɔɔ jeegen ooy duroga duru daan yoge tū.

¹⁴ Bin num kusiŋ se kɔŋ kɔkŋ tɔɔgɔ dose ki ey sum, taa naase se iŋgki do *Ko Taar ken̄ Raa ɛɔo Musa ki ey sum, num naase se iŋgki ute bɛɛ gen̄ Raa.

Naajege k'tɛdkiga bul Raage

¹⁵ Kɛse tap ɓo je taadn̄ ɔɔ ɔfi? Aan̄ gɔɔ naajege ɛ k'l'iŋgki do *Ko Taar ken̄ Raa ɛɔo Musa ki eyo, num naajege ɛ k'l'iŋgki ute bɛɛ Raa sum se, bin num j'aki kɔŋ tɛɔn̄ *kusiŋa aan̄ gɔɔ ken̄ maakjege je la? Gɔtɔ!

¹⁶ 'Jeelki, ken̄ naase jaay ɔɔpkiga kaam ji nam ɔɔ 'tookki taariŋ se, naase 'tɛdkiga bul debm ken̄ naase 'tookiŋki taariŋ se. Taa naan̄ se ɓo ken̄ kusiŋ jaay ɔk tɔɔgɔ dose ki se, naase 'tɛdkiga bulu gen̄ tɛɔn̄ kusiŋa ɔɔ kusiŋ naase 'tɛdki se, asen̄ kɔl yo ki. Anum ken̄ naase jaay 'took uunki taar Raa se, kɛse naase 'tɛdkiga bul gen̄ Raa ɔɔ naan̄ asen̄ tɛɔn̄ aki kaakŋ bɛɛ naaniŋ ki.

¹⁷ Do ɔɔkiŋ se, naase iŋgkiro bulu gen̄ tɛɔn̄ kusiŋa, num gan̄ ɓorse, naase 'took uunkiga ute maakse paac taar met ken̄ k'dooyseŋo se. Taa naan̄ se, k'tɔɔmki Raa!

¹⁸ Naase se Raa ɔɔdsenga dose naatn̄ maakŋ kusiŋ ki. Ɔɔ ɓorse naase 'tɛdkiga bul Raa gen̄ tɛɔn̄ nakgen̄ ute ɔoobiŋa.

19 Ken maam jaay m'taadsen ute nakgen jikilimge lee tɛd se, taa naase 'booy ɔkumki yɔkɔd eyo do taarge tun maam m'lee m'taadsen se. Aan gɔɔ naase ɔŋkiro rose gɛn tɛdŋ nakgen aak kusu ɔɔ jig eyo ken ɔlse naase ɪŋki king gɔrdio naan Raa ki se, bɔrse ɔŋki rose 'tɛdki bul Raa gɛn tɛdŋ nakgen ute doobɪnɔ; kɛse ɔo ken asen tɛdŋ jee *salal.

20 Ken naase ɪŋkiro bulu gɛn tɛdŋ kusɪŋ se, nakŋ jaay asen kɔl naase aki tɛdŋ nakŋ te doobɪŋ taa tɔɔgɔ se, gɔtɔ.

21 Anum kusɪŋ ken naase 'tɛdkiro se tap ɔo ɔŋkiga dɪ ro ki? Taa nakgen naase ɪŋg 'tɛdkiro se, bɔrse ɔlseno maakŋ sɔkɔŋ ki. 'Jeelki nakgen se ɔl jeege maakŋ yo ki.

22 ɔo gan bɔrse Raa ɔɔdsenga dose naatn maakŋ kusɪŋ ki ɔɔ 'tɛdkiga bulɪŋge. Bin num bɔrse Raa tɛdsenga 'tɛdkiga jee salal ɔɔ naase utu aki kɔŋ *kaajŋ gɛn daayum.

23 Aan gɔɔ debm tɛdga naaba num j'ɔgɪŋ gɔt-tɔŋgɪŋ se, bin ɔo debm tɛdga kusɪŋ se kusɪŋɪŋ se, bɛdɪŋ yoa. Num gan Raa se, kaajŋ gɛn daayum se, naaŋ ɛdjesɪŋki cɛrɛ taa naajege k'tɛdkiga kalan ute Mɛljege Isa *al-Masi.

7

*Jee al-Masige se, *Raa ɔɔdfega dode do doobm jikilimge tu*

(ɛp 5.25-31; Gal 2.19,20)

¹ Genaaŋge, m'je m'asen taadŋ ute doobm ken jikilimge lee uuno ɔɔ maam m'jeele doobm se naase kic 'jeelɪŋki, doobm jikilimge lee tɛd se ɔk tɔɔgɔ do debkilim ki kaad ken naaŋ utu zɛɛr sum.

² Booyki m'asen taada: menda jaay okga gaaba se. Kaad ken jaay gaabin utu ing zeer se, doobm jikilinge lee ted se, gaasin gen resn gaabina. Num ken gaabin jaay ooyga se, doobm jikilinge lee ted se, ok tɔɔgɔ don ki ey sum ɔ naan kɔn kɔkɔn gaabm kuuy.

³ Anum ken gaabin utu zeer sum bo, naan teec baa ok gaabm kuuy se, j'an danin mend keesn gaaba. Num ken gaabin jaay ooyga se, doobm ken jikilinge lee ted se ok tɔɔgɔ don ki ey sum. Ken naan ok gaaba kuuy kic bo, j'an kɔn dan mend keesn gaaba ey sum.

⁴ Genaaenge, naase kic 'tecki bini. Naase se, *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se ok tɔɔgɔ dose ki ey sum taa naase ooykiga ute *al-Masi. Borse naase se 'tedkiga metn deb kuuy, naan se al-Masi ken Raa durinoga daan yoge tu se, taa naan se bo naajege j'aki tedn nakgen tɔɔl Raa ki.

⁵ Deere, do dakin se, naajege k'tedkiro nakn ken daa rojege bo jea. ɔ nakgen ok tɔɔgɔ do rojege tu se bo ken oljeki k'tedki nakgen ken ajenki kɔl yo ki.

⁶ Do dakin se, naajege j'ingkiro bulu do Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, num borse naajege se aan gɔɔ jee ooyga kooyo naɔo al-Masi ɔɔdjekiga dojege maakn Ko Taar ken Raa edo Musa ki jaay tedjeki bulge se. Bin bo naajege borse j'ɔnkiga doobm kiji gen tedn naabm Raa. ɔ doobm se, *Nirl Salal bo taadjesinki. Bin num naajege se, k'tedki naabm Raa se ute Ko Taar ken Raa edo Musa ki jaay k'raaninoga raan do dakin se eyo, taa doobm se kaadin deelga.

*Naabm ken *Ko Taar ken Raa edo Musa ki tɔda*

7 Tap ki num j'aki taad j'ɔɔki di? Ken ɔl jeege tɛd *kusiŋ se, Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki la? Gɔtɔ! Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se kusiŋ la? Gɔtɔ! Num ken ɔlum jaay maam m'jeel kusiŋ se Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki. Num ken Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki jaay taad ɔɔ: *Ɔnte dɔŋɔ*,* ey se ken maam m'dɔŋ kic num, m'jeeliŋ nakŋ se m'tɛd te kusiŋ eyo.

8 Num ken Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki jaay taadum m'jeel kusiŋ sum se, kusiŋ ɔŋ doobo ɔɔ ɔlum m'baag dɔŋ napar nakgen ɓaa se paac. 'Jeelki, ken Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se jaay gɔtɔ se, kusiŋ kic ɓo, gɔtɔ.

9 Do dɔkiŋ ken maam m'jeel te Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki ey se, maam m'utu m'ing zεεε. Num ken Ko Taar Raa ɛdo Musa ki taadum nakgen gen tɛda sum se, kusiŋ ɓaado taad tɔɔgiŋ dom ki,

10 ɔɔ kusiŋ ken ɔk tɔɔgɔ dom ki se, tɛdum maam m'ooyga. Ɔɔ maam ken debm m'ooyga kooy se, Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki ey num am kɛdn kaaja se, ɓorse, ɔlumga yo ki.

11 Ute doobm nakgen Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki taad ɔɔ gen tɛda se, kusiŋ ɔŋ doobo ɔɔ dɛrlum ɔlum m'tɛdn kusiŋa ɔɔ tɔɔluma.

12 Ey num Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se doobm *salal ɔɔ nakgen naan taad ɔɔ gen tɛd se kic ɓo, salal, ute doobiŋa ɔɔ jiga.

13 Bin num nakŋ jigan ese se ɓo tɛdga nakŋ ken am tɔɔ la? Gɔtɔ! Num gan ken tɔɔlum se, kusiŋa. Ute nakgen jiga se ɓo, kusiŋ ɔŋ doobo gen tɔɔluma. Bin jaay ɓo k'jeele kusiŋ se, naan kusiŋ deer deer. Anum ute Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ken taadjeki

* 7:7 Aak Ekz 20.17.

᠗᠗ j'᠗᠏te 'tɛdki kusi᠏ se, ute naa᠏ se ᠖᠐, kusi᠏ taad naabi᠏ tood tal ᠗᠗ naa᠏ se, kusi᠏ aak eyo.

Kusi᠏a se ᠗k t᠗᠔᠒ do jikilimge tu

¹⁴ K'jeelki *Ko Taar ken Raa εd᠐ Musa ki se i᠏᠒ ᠒᠐᠒᠒ Raa ki, num maam lε, goon debkilim sum ᠗᠗ *kusi᠏ se, tɛdumga maam tɛdga ᠖uli᠏a.

¹⁵ Deere, nak᠒ maam m'tɛd se m'᠗᠏nd te mɛti᠏ eyo, taa maam m'tɛd nak᠒ ken maam m'je eyo; ey num nak᠒ maam m'je, tap ᠖᠐ maam m'᠗᠏ tɛdi᠏ eyo.

¹⁶ Ken maam jaay m'tɛd nak᠒ ken maam m'je ey se, bin se maam m'jeele Ko Taar ken Raa εd᠐ Musa ki se, naa᠏ jiga.

¹⁷ Anum ken ᠗lum jaay m'tɛd᠒ nak᠒ jig ey se, maam mal eyo, num kusi᠏a ken utu maakum ki se ᠖᠐, ᠗lum m'tɛd᠒ naa᠏ se.

¹⁸ Maam m'jeele maak᠒ maam goon debkilim ki se, nak᠒ bεε tap ᠖᠐ ᠒᠐᠒᠗. Taa maam se m'je m'tɛd᠒ nak᠒ bεε, na᠖᠐ maam m'᠗k t᠗᠔᠒ ᠒en tɛd᠒ naa᠏ se eyo.

¹⁹ Deere, bεε ken maam m'je se, tap ᠖᠐ maam m'᠗᠏ tɛdi᠏ eyo; ᠒a᠒ kusi᠏ ken maam m'je ey se ᠖᠐, maam m'lee m'tɛdi᠏a.

²⁰ Ken maam jaay m'tɛd nak᠒ ken maam m'je ey se, ke᠑e maam mala ᠖᠐ tɛdi᠏ ute maakum eyo, num kusi᠏ ken maakum ki se ᠖᠐, ᠗lum m'tɛd naa᠏ ese.

²¹ Maam m'jeeli᠏ ute maakum se, bεεki num, m'tɛd᠒ nak᠒ bεε, na᠖᠐ kusi᠏ se ᠗k t᠗᠔᠒ dom ki ᠗᠗ ᠗lum ᠖᠐ ᠒en tɛd᠒ kusi᠏ sum.

²² Saapm maam ki se, Ko Taar ken Raa εd᠐ Musa ki se t᠗᠗lumi.

23 Num maam m'naam maakum ki ne ðim kuuy ken ðk tãgã ðã ðñ ðnum saapum ðñ tẽd nakñ bæe eyo ðã kusin se ðo tẽdum m'tẽdga ðulu gen tẽdn nakgen jig eyo.

24 Maam se kapiñ tãoluma! Num nanja jaay am kãõdn doma maakñ daa ro ken am kãl yo ki se?

25 Kẽse ute ðoobm Mẽljege Isa *al-Masi! Bin num k'tãõmki Raa!

Taa naan se ðo ute saapum se maam m'je m'tẽd nakñ bæe; num gan maakñ daa rom ki se, kusin se ðk tãgã dom ki.

8

*Jeegen ðk *Nirl Salal maakde ki*

(Gal 3.13-14, 5.16-25)

1 Ter daala, ðorse, jee ken tẽdga kalan ute Isa *al-Masi se, mãõtn *Raa aden kãjñ bãõrã ðõde ki eyo.

2 Taa maam m'tẽdga kalan ute Isa al-Masi se, Nirl Salal ken ðk tãgã se, eðumga kaaja ðã ðãðumga doma maakñ *kusin ken ðk tãgã dom ki ðã am kãlum maakñ yo ki se.

3 *Ko Taar ken Raa eðo Musa ki se, ðko tãgñ gen kãõdn kusin eyo. Taa jikilimge kic le ðko tãgã gen bãõbm kãkñ Ko Taar ken Raa eðo Musa ki se eyo. Num gan Raa mala ðo, tẽdn ute ðoobm ken naan ðlo Goon maakiña ðã Goon maakiñ se uuno ro tẽc gen jikilimge ðã eð ron *serke taa kusina. Ute naan se Raa ðñ bãõrã ooc ðo Goonin ki taa kãõdn kusin jeege.

4 Raa tẽdjeki naan se, taa naajegen ken k'lee k'tẽdki nakñ ken daa rojege je se eyo, num naajegen Nirl Salal lee tãdjeki se ðo, taa nakñ ken Ko

Taar ken Raa εfo Musa ki taaf se j'an̄ki tēdīn̄ ute doobīna.

⁵ Deere, jee ken lee aan gɔɔ ken daa rode 6o je se, naade saap do nakgen tun daa rode jea. Ɔo jee ken Nirl Salal 6o tɔɔdde se ɛ, naade saap 6o do nakge tun Nirl Salal 6o je se.

⁶ Anum debm saap do nakge tun daa ro 6o je se, an̄ kɔl yo ki. Num gan̄ debm saap do nakge tun Nirl Salal je se, naan̄ 'kɔŋ kaaja ute lapia.

⁷ Taa jee ken je nakŋ ken daa rode 6o je se, jee se jee taamooy Raage. Ko Taar Raa se naade took ing do ki eyo taa naade se ɛ ŋ aasiŋ eyo.

⁸ Jee ken saap 6o do nakge tun daa rode 6o je sum se, naade kɔŋ tɔɔl Raa ki eyo.

⁹ Anum naase se ingki aan gɔɔ ken daa rose 6o je se eyo, num aan gɔɔ ken Nirl Salal 6o jea, taa naase se, nan̄a nan̄a kic 6o *Nirl Raa se utu maakiŋ ki. Ɔo debm jaay ɔk Nirl gen al-Masi ey se, naan̄ se debm naan̄ eyo.

¹⁰ Ken al-Masi utu maakse ki se, taa kusiŋ se daa rose se utu 'kooyo. Num aan gɔɔ Raa tēdsenga aak bεε naaniŋ ki se, Nirl Salal se εdsenga kaaja.

¹¹ Ken Nirl Raa ken duro Isa daan yoge tu se jaay utu ing maakse ki num, Raa ken duro Isa al-Masi daan yoge tu se, ute Nirlin̄ ken utu maakse ki se, 'dur rosen ken utu kooy se daan yoge tu kici.

¹² Taa naan̄ se 6o, gēnaamge, Raa je ɔ tak 6o j'aki kinḡ aan gɔɔ ken Nirl Salal 6o jea, num j'ɔŋte kinḡki aan gɔɔ ken daa rojege 6o je se.

¹³ Taa ken naase jaay ingki aan gɔɔ ken daa rose 6o je se, naase utu aki kooyo. Num ken naase jaay ŋki Nirl Salal 6o tɔɔdse se, nakŋ ken daa ro ɔlsen

'lee tɛdki se, naase anki rɛsn naata ɔ naase aki kaaja.

¹⁴ Taa jee paacɲ kɛn Nirl Raa tɔɔdɛ se, naade se tɛdga gaan Raage.

¹⁵ Nirl Raa, kɛn ɛdsen se taa asen tɛdn bulge eyo ɔ jee kɛn ɔk beere maakde ki eyo, num Nirl Raa se, tɛdsenga 'tɛdkiga aan gɔɔ gɛninge mala. Ute Nirlin se ɓo, naajege k'danɲi Raa j'ɔki: *Abba* kɛn je deekɲ ɔɔ: Bua.

¹⁶ Nirl Raa se ɓo kɛn taadjeki maakjege tu ɔ naajege se k'gaan Raage.

¹⁷ Deere, naajege k'gɛninge se, j'utu j'aki kɔɲ nakgen jig aak eyo kɛn naan bɔɔbiɲ jeenge tu se ɔ nakɲ kɛn Raa bɔɔbiɲ se gɛn al-Masi ɔ naajege se j'utu j'aki kɔɲ beɛjege ute naan kici. Kɛn naajege jaay k'dabarkiga ute naan se, j'utu j'aki ɓaa kɛnd maakɲ *nookiɲ ki kici.

*Raa utu kɔl gɛninge maakɲ nookiɲ ki
(Jn 10.27-30)*

¹⁸ Maam m'jeele, dubarjegen kɛn ɓorse jaay, k'dɔɔjiɲ ute dɔobm jaay Raa utu ajeki taadɲ *nookiɲ se, dubar se paac paac aas dɪm eyo.

¹⁹ Taa nakgen Raa aal paac se, inɲ aak kaama booy nuɲ ki, Raa utu 'taadɲ gɛninge jeege tu tal.

²⁰ Nakgen kɛn Raa aaldeno paac se, 'tɛdga nakɲ cɛrɛ ɔ kɛse naade malinge ɓo je eyo, num tɔɔgɲ kuuy ɓo tɛddɛn naade tɛdn nakɲ cɛrɛ. Ɔɔ ute naan se kic ɓo, Raa ɛddenga nakɲ kɛn naade an kɔnd dode ro ki.

²¹ Taa ɓii kalan se, nakgen Raa aalo paac se, naan utu aden kɔɔdn dode naatn maakɲ nak kɛn ɔk tɔɔgɔ dode ki ɔ tɛddɛn naade 'ruumu ɔ naade utu kɔɲ

dode aan goo gaan Raagen utu kɛnd maakɲ nookin ki.

²² K'jeelki, bini borse kic bo nakgen Raa aalde paac se, utu dabara dabara aan goo mɛnd diig baa baa koojo.

²³ Anum naade kalde ki sum bo dabar eyo, num naajegen j'ɔŋkiga *Nirl Raa deet deet ɔ naan utu ajeki kɛdn nakgen kuuy kic se, naajege kic k'daayki aan goo mɛnd baa baa koojo se. Kaad kɛn naajege j'utu j'aakki kaak kaam Raa kɛn utu ajeki kɔɔdn rojege naatn maakɲ dubar ki ɔ j'aki tɛdn gɛningɛn mala mala se.

²⁴ Deere, Raa se aajjekiga naɓo naajege j'ɔŋ j'aakki ey bɔrtɔ num naajege j'ɔndki dojege don ki. Ɔo nakɲ jaay j'aakiŋkiga ute kaamjege se j'ɔndki do, do ki ey sum, taa nakɲ jaay j'aakiŋkiga se, j'ɔŋiŋkiga. Naŋa jaay 'kɔnd don do nakɲ kɛn naan aakga kaak ute kaamin se? Nam 'tɛdn naan se tap bo, gɔtɔ.

²⁵ Num naajege j'ɔndki do se, do nakge tun k'j'aakiŋki te ey bɔrtɔ ɔ ute naan se naajege j'aayki kaamjege j'ing j'aakki kaamina.

²⁶ Daala, naajegen kɛn j'ɔkki tɔɔgɔ doobm Raa ki ey se, Nirl Raa se bo baado noogjeki. Taa naajege se k'jeelki tɔnd mɛtn Raa ute doobiŋ eyo, num Nirl Raa bo eem Raa taa naajege. Naan eemiŋ ɔ daay dɛs dɛs se ute taargen cir taargen k'lee k'tɔndki mɛtn Raa se.

²⁷ Ɔo Raa se ɛ, naan jeel naŋ maakɲ jikilinge ɔ jeel saapm *Nirl Salal se kici. Ɔo Nirl Salal se tɔnd mɛta taa jee naange. Naan tɔnd mɛta se aan goo kɛn Raa maakiŋ jen ro ki.

²⁸ K'jeelki, nakɲ paacɲ kɛn aan do jeege tun je

Raa se, Raa tēdn̄ paac aañ kaama taa aden tēdn̄ bεε. Do dōkin̄ tap̄ 60, Raa se uunoga kuun doa ɔ dan̄den taa tēdn̄ nak̄n̄ ken naañ maakin̄ jen ro ki.

²⁹ Taa kaad̄ ken Raa utu aal kaal duni tap̄ 60, jeegen ken naañ aden tēdn̄ 'tecn̄ Goonin̄ se, Raa jeeldenoga. Bin se, Goonin̄ se tēdn̄ goon paraḡn̄ gen̄ genaagen dena.

³⁰ Ken Raa jaay uun doa gen̄ tēdn̄ nak̄n̄ se, naañ dan̄de gen̄ tēdn̄ jeenge. Ɔ ken naañ jaay dan̄de sum se, naañ tēdde tēdga aak bεε naanin̄ ki. Bin sum eyo, num naañ nookdenoga kici.

Raa se jejeki aak eyo

³¹ Bin num j'aki taad̄n̄ j'ɔki dī? Ken Raa jaay ute naajege num, ken ajeki cir tap̄ 60 naña?

³² Raa se, Goonin̄ kic 60 naañ ɔnin̄ baado ooy taa naajege paac. Ɔ ken Raa jaay εdjeki Goonin̄ mala se, deer deer naañ ajeki kɔn̄ ked̄n̄ nakgen̄ 6aa se paac kic ey la?

³³ Jee ken Raa bεεr tɔddenga tɔd̄ tēdga jee naange se, naña 60 aden kɔk̄n̄ mindde? Ɔ jee se le, Raa mala 60 tēdden̄ tēdga aak bεε naanin̄ ki.

³⁴ Bin num ken aden kɔjn̄ bɔɔrɔ dode ki se tap̄ 60, naña? Gɔtɔ! Taa Isa *al-Masi se ooyga taa naajege, t̄er Raa durin̄oga daan yoge tu ɔ bɔrse, naañ utu inḡ do ji daam Raa ki ɔ utu eem Raa taa naajege.

³⁵ Ken ajeki gaan̄ ute maak-je al-Masi se tap̄ 60 dī? Dubar la? Nak̄n̄ ɔn̄ deel do la? Jee ken lee ɔdjeki yεεjege se la? Bo la? Daaye la? Gɔtn̄ jiḡ ey ken utu kutn̄ deba la? Lɔ yo ne? Gɔtɔ! Dim jaay ajeki gaan̄ ute maak-je al-Masi se, gɔtɔ.

³⁶ Aan gɔɔ taar ken Kitap̄ taad̄ ɔ:

Taa naai Raa se, bii-raa jeege je doobm̄ ken ajen tɔɔlɔ;

ɔɔ naaje se k'tec aan gɔɔ baatgen k'baado baa tɔɔlɔ se*.

37 Num ute tɔɔŋ debm ken jejeki se, naajege k'cirki nakge paac.

38 Maam se m'jeelin maakum ki deer deer: yoa, 'king borse, *kɔɔɔn Raage, nakgen ɔk tɔɔgɔ raan, nakgen borse ute kengen naan ki, nakgen paac ɔk tɔɔgɔ do jikilinge tu,

39 nakgen raan ɔɔ kengen maake naan ki, nakgen Ra aalin paac se, dim jaay ajeki kon gaan ute maak-je Ra ken jejeki ute doobm Meljege Isa al-Masi se tap bo, gɔɔ.

9

**Raa ute jeengen gaan *Israelge (Gal 4.22-31)*

1 Genaamge, taa maam m'ute *al-Masi se k'kalan se, taar maam m'je taadn se met ki, ɔk taar-kɔɔɔ eyo. ɔɔ *Nirl Salal kic taadum ɔɔ taarum se met ki ɔɔ maakum kic took do taarge tun se.

2 ɔɔ maam maakum tuj kasak kasak ɔɔ daayum nakge se ɔɔnum aak eyo.

3 Deere, gen genaamge se, ken doobo jaay kuuy gɔɔ num, ɔɔ Raa am naama ɔɔ m'gaan ute al-Masi, ken naan se jaay 'tedn bee genaamge tun metjilje kalan se ɔɔ naade 'kon kaaja se, taa naan se maam m'tooko.

4 Naade se bo gaan Israelge ken Raa beer tɔɔddeno taa tedn geninge. Naade ki bo Raa taaddeno *nookina, *dɔɔko ute naade, taaddeno *Ko Taar ken naan edo *Musa ki, taaddeno doobm ken naade

* 8:36 Aak KKR 44.22.

aṅ lee keeme ɔ taaddeno nakṅ ken naaṅ utu aden keɗa.

⁵ Naade se teeco metjil bugge tun do dakiṅa ɔ ken al-Masi jaay uuno ro debkilimi se, naaṅ kic ɓo teeco metjil bugge tun se. Ɔo al-Masi se, naaṅ ɓo Raa ɔ naaṅ ting do nakge tun ɓaa se paac, ɔ daayum jeege lee tɔomiṅa. *Amin!

⁶ Bin num j'ɔṅte 'saapki j'ɔki nakṅ ken Raa taado ɔ utu keɗn jeege tu se tedga nakṅ cεε. Taa naaṅ se ɓo 'booyki. Gaan Israelge se, naade paac Israelgen mala mala eyo.

⁷ Gaan *Abraamge sum se dena, naɓo naade paac se geningen aan gɔo ken Raa taadiṅ se eyo. Taa naaṅ se ɓo, Raa taad Abraam ki ɔ: *Metjil Isaka se ɓo, 'tedmetjil naai.**

⁸ Gɔtn se, Raa je taadn ɔ gaangen Abraam toojde se, naade paac gaan Raage eyo; num Raa taadiṅo geningen mala mala se, keɗgen ken Raa mala taadiṅga taad ɔ utu aṅsiṅ keɗ se.

⁹ Nakṅ ken Raa taadiṅ ɔ utu aṅ keɗ se, naaṅ deekiṅ ɔ: *Baar kuuy kaadn ara bin se, maam m'utu m'ade terle ɔ m'kɔṅ mendi Sara se te goon gaaba jin ki†.*

¹⁰ Bin sum eyo. 'Jeelki, Rebeka se geningen naaṅ toojden di se bubjege tu Isaka ki.

¹¹⁻¹² Num Raa taad Rebeka ki ɔ: *Goon naai aṅ koojin deet se utu 'tedn bul gen debm baat se‡.* Kaad ken jaay Raa taad taar bin se, gaange se j'toojden te ey ɓortɔ ɔ naade le ɔṅ ted te jiga ey le *kusiṅ ey ɓort kici. Ken Raa jaay taad bin se, taa naaṅ se je taadn ɔ naaṅ tedn nakṅ ken maakiṅ jen ro ki. Naaṅ dan

* **9:7** Aak Jen 21.12. † **9:9** Aak Jen 18.10, 14. ‡ **9:11-12** Aak Jen 25.23.

debm ken naan̄ 6o bεεɛ ɔɔɔɔɔɔ. Ɔɔ debm ken naan̄ bεεɛ ɔɔɔɔɔ se, taa naan̄ 6o tɛɔɔga tɛɔɔ nakɔ bεε eyo.

13 Aan gɔɔ taar maakɔ Kitap ki Raa taad ɔɔ: *Maam m'jedoga *Yakub ɔɔ Ezo se, maam m'ɔɔɔ m'undinoga naatn.* §

14 Bin num j'aki taadɔ j'ɔɔki dɔi? Raa se tɛɔɔɔ nakge ute ɔɔɔɔɔ ey la? Gɔɔ!

15 Taa naan̄ se 6o, do dɔkiɔ Raa taad Musa ki ɔɔ: *Maam m'tɛɔɔ bεε debm ken maam m'je m'an̄ tɛɔɔ bεε ɔɔ m'kɛɛjɔ do deb ken maam m'je m'an̄ kɛɛjɔ don̄ ki*.*

16 Ken Raa jaay bεεɛ ɔɔɔɔɔ deba se taa deba se 6o je eyo lɔ tɛɔɔga tɛɔɔ nakɔ bεε eyo, num kɛse Raa mala 6o, tɛɔɔɔ bεε.

17 Ter maakɔ Kitap ki Raa taad Gaar magal gen Masar ki ɔɔ: *Maam m'ɔli Gaarge se taa maam m'taadɔ tɔɔgum doi ki ɔɔ jeegen do naan̄ ki paac am nooko†.*

18 Taa naan̄ se 6o, Raa aak taa-daay debm ken naan̄ je an̄ kaakɔ taa-daayina ɔɔ debm don̄ mɔɔɔ se, Raa ɔɔɔɔ tɛɔɔɔ do mɔɔɔɔ 6aa ute naanina.

Raa se naan̄ aan gɔɔ debm kɔɔ

19 Daan naane naai am taad ɔɔ: ken Raa jaay bεεɛ tɔɔɔ jeege bin se gen dɔi jaay naan̄ mooy jeege? Nakɔ ken Raa 6aa tɛɔ se, naɔa jaay 'tookɔ do ki ey se?

20 Naai debm taad bin se: naai tap 6o naɔa jaay 'naaj ute Raa se? Nakɔ j'ɔɔɔɔga kɔɔ ute nɛɔje se kɔɔ taad debm ken ɔɔɔ se ɔɔ: naai tap 6o ɔɔɔ bin se, gen dɔi? Gɔɔ!

§ 9:13 Aak Mal 1.2-3. * 9:15 Aak Ekz 33.19. † 9:17 Aak Ekz 9.16.

21 Debm kəbm nakge se, naan̄ se mɛl nɛŋje. Kɛn naan̄ je se ute nɛŋjen ese sum ɓo, naan̄ ɔɓ nakŋ aak bɛɛ kɛn k'tɔɔɗɗen naatn̄ ute ɓii laa, ey lɛ ɔɓ nakgen kuuy se kɛn ɓii-raa k'lee k'tɛɗn̄ naaba, bin ey la?

22 Kɛn Raa jaay je tɛɗn̄ aan ɓɔɔ debm kəbm nakge se, naai tap ɓo ɔli dī maak ki? Ey num Raa se je taadn̄ maak-taariŋ ute tɔɔgiŋa naɓo naan̄ aay kaamiŋ dɛna sɛrk jee kɛn taariŋ maakiŋa, naaden kɛn nakŋ naade tɛɗ se aasɗɛngā kɛn Raa utu aden kutu.

23 Ute nakgen naan̄ tɛɗ paac se Raa se je jeege paac jeele, naan̄ se debm magala ɔɔ ɔk *nooko ɔɔ naan̄ je naajegen kɛn naan̄ tɛɗjeki bɛɛ se j'aki kɛnd maakŋ nookiŋ kɛn naan̄ ɗaapiŋga ɗaap do ɗakiŋ se.

24 Jee ese se Raa taad̄ ute naajege. ɔɔ Raa se bɛɛr tɔɔɗo maakŋ Yaudge tu kaliŋ ki sum eyo, num naan̄ bɛɛr tɔɔɗɗega maakŋ jeege tun ɓaa se paac kici.

25 Aan ɓɔɔ kɛn Raa taad̄ maakŋ Kitapm Oze ki ɔɔ:
Jee kɛn do ɗakiŋ jee maamge ey se, ɓɔrse maam m'taaddɛn m'ɔɔ: naase se 'tɛɗkiga jee maamge.

ɔɔ mɛtjil jee kɛn maam m'jede ey se, ɓɔrse maam m'taaddɛn m'ɔɔ: maam se m'jese‡.

26 Daala, jee kɛn k'taaddɛn j'ɔɔ:
*naase se jee maamge ey se, ɓɔrse k'taaddɛn j'ɔɔ:
naase se j'utu j'asen ɗan gaan Raagen zɛɛɛ. §*

27 Taa maakŋ gaan *Israelge tu se debm taad̄ taar teeco taar Raa ki ron̄ Ezayi kic ɓo taadga taad̄ taariŋa maakŋ Kitap ki do ɗakiŋ ɔɔ:

‡ 9:25 Aak Oz 2.23. § 9:26 Aak Oz 1.10.

*Ken gaan Israelge jaay tedga dena aan gəə keesn taa
baar ki kic 60,*

maakde ki se jee metinge sum 60 'kəŋ kaaja.

28 Taa Meljege Raa taariŋ naaŋ taad se,

*naaŋ utu aŋ naar tedn kaasn ute doobiŋa.**

*29 Daala, maakŋ Kitapm debm taad taar teeco taar
Raa ki roŋ Ezayi taad daala ɔ:*

*Ken Meljege Sidburku jaay ɔŋte jeejegen metinge ey
se,*

*kaadn naane metjil naajege se k'j'utkiga aan gəə jee
maakŋ gɛgɛr ken Sədəm ki ute ken Gəmər ki
se.†*

*Ken ted debkilimi aak bɛɛ naan Raa ki
(Rm 3.19-29; Gal 3.8-14,21-29)*

*30 Anum j'aki taadn j'ɔki dī? Jeegen Yaudge ey
se, je te doobm ken tedn aak bɛɛ naan Raa ki eyo.
Num gaŋ naade se 60 tedga aak bɛɛ naan Raa ki se,
taa naade aalga maakde doŋ ki.*

*31 Ey num gaan *Israelgen ɔk *Ko Taar ken Raa
ɛdo Musa ki ɔŋɔ ɔ ute naaŋ se sum 60, naade je
tedn jee aak bɛɛ naan Raa ki se, naɔo naade ɔŋ aasiŋ
te eyo.*

*32 Anum ken tedden jaay naade ɔŋ aasiŋ ey se tap
60 ne dī? Naade jede te eyo ken naade tedn aak
bɛɛ naan Raa ki ute doobm kaal maakde se, taa
naade se saap ɔ taar ken Ko Taar ken Raa ɛdo Musa
ki taad se, ken naade ted aasiŋga ute doobiŋ sum
60, naade kaakŋ bɛɛ naan Raa ki. Kese 60 ken ɔlde
naade rək ko se ɔ tooc se.*

33 Taar se Kitap kic 60 taadga taad ɔ:

Aakki! Maam m'əndga ko maakŋ gɛgɛr ken Sion ki

* 9:28 Aak Eza 10.22. † 9:29 Aak Eza 1.9.

ፊፊ ko se utu rəkḥ jeege ፊፊ naaḥ se liḥ ken utu 'teḏn jeege tooco.

Num debm jaay aalga maakiḥ do liḥ ken ese se, naaḥ kəkḥ kēnd maakiḥ səkəkḥ ki eyo‡.

10

¹ Genaaḡge, maam se m'je ute maakum paac taasum Yauḡde se kic 'kəkḥ kaaja. Taa naaḥ se ፊፊ, maam m'eem *Raa taa naade.

² Deere, maam m'jeele naade se dək maakde do Raa ki, naፊፊ Raa se naade jeel əkiḥ te mala mala eyo.

³ ፊፊ naade jedo te doobm ken Raa teḏn jeege aak be፻ naaniḥ ki se eyo. Num naade maliḡge ፊፊ je doobm ken aden 'teḏn aak be፻ naan Raa ki. Taa naaḥ se ፊፊ, doobm ken Raa teḏjeege aak be፻ naaniḥ ki se, naade baate tookḥ do ki.

⁴ Taa təkḡḡ ḡen *Ko Taar ken Raa edo Musa ki ək do jeege tu se, *al-Masi 'daariḡga taa jee paacḥ ken aalga maakde do al-Masi ki se, teḏga aak be፻ naan Raa ki.

*Debm jaay aal maakiḥ do *al-Masi ki se əḡga kaaja*

⁵ 'Booyki taar ken *Musa raan do dəkḥ maakiḥ *Ko Taar ken Raa edḥno se, naaḥ ፊፊ taargen Ko Taar Raa taad ፊፊ ḡen teḏa se: *Debm ken teḏ aasiḥ ute doobiḥ paac jaay ፊፊ 'kəkḥ kaaja**.

⁶ Num doobm ken əl jeege aal maakde do Raa ki jaay teḏn aak be፻ naaniḥ ki se, Kitap taad ፊፊ: *ፊḥte taadḥn ute maaki ፊፊ: «Naḥa jaay 'kookḥ maakiḥ raa*

‡ 9:33 Aak Eza 8.14 ፊፊ 28.16. * 10:5 Aak Lb 18.5.

ki» kεse je deekη ∂∂: nan̄a ade dan̄ al-Masi ade b∂∂y do naan̄ ki se.

⁷ Ter̄ an̄te taad̄n ∂∂: nan̄a jaay b∂∂y bāa maakη bēe yoge tu, kεse je deekη ∂∂: nan̄a ade dan̄ al-Masi ade teec̄n daan̄ yoge tu.

⁸ Num maakη Kitap ki taad̄ ∂∂: Taar Raa se, naan̄ g∂∂r ute naai; naan̄ utu maaki ki ∂∂ taari ki.†

Taar Raa ese bo naaje k'lee k'taad̄n̄ jeege tu j'∂∂ j'aal maakde do Raa ki.

⁹ Ken̄ naai jaay 'took ute maaki ∂∂ 'jeel Raa se duroga Isa daan̄ yoge tu, ∂∂ 'taad̄ naan̄ jeege tu ∂∂ Isa se naan̄ bo M̄eli se, kεse naai 'k∂∂η kaaja.

¹⁰ Taa ken̄ naajege jaay j'aalkiga maakjege do Isa ki se, k'ted̄kiga aak bεε naan̄ Raa ki. ∫∂ ken̄ k'taad̄ki naan̄ jeege tu j'∂∂ki: naan̄ bo M̄eljege se, j'aki k∂∂η kaaja.

¹¹ Aan̄ g∂∂ taar ken̄ Kitap taad̄ ∂∂: *Debm̄ jaay aalga maakin̄ do naan̄ ki se, s∂k∂n̄ an̄ t∂al eyo‡.*

¹² Anum̄ Yaudge ute Yaudge ey paac se naade ∂n̄ga kaaja ute d∂obm̄ kalan̄ sum, taa naade paac se M̄elde bo ken̄ kalan̄ ese sum. Naan̄ ted̄ bεε jeege tun̄ paac̄n̄ ken̄ lee eemiṅa.

¹³ Taa naan̄ se bo Kitap taad̄ ∂∂: *Debm̄ jaay eem ro M̄eljege se, M̄eljege an̄ kaaja§.*

¹⁴ Ken̄ bin̄ num̄ jeege jaay utu aal te maakde don̄ ki ey b∂rt se, naade an̄ keem ∂∂ d̄i? Naade kaal̄ maakde don̄ ki ∂∂ d̄i? ∫∂ ken̄ nam̄ jaay baado taadde te taarin̄ ey se, ute d∂obm̄ gay jaay naade 'booy ron̄ se?

† 10:8 Aak Dt 30.11-14. ‡ 10:11 Aak Eza 28.16. § 10:13 Aak Jl 2.32.

15 Ɔo ken j'ol te jee taadn Taar Raa gətde ki ey se, nanja jaay ade ɓaa taadn taar se? Taa naan se ɓo, Kitap taad ɔɔ:

Aakki! Jee ken ɓaano ute Labar Jiga se, jeege maakde raap dode ki den aak eyo.*

16 Anum Labar Jigan ese, jee metinge sum ɓo took aal maakde do ki. Taa naan se ɓo, debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi taad maakn Kitap ki ɔɔ: *Melje, taar ken naaje k'taad jeege tu se, nanja ɓo took uunga?†*

17 Anum 'booyki: debm jaay took aal maakin do taar ken ese se, booy k'taadinga taar se jaayo. Ɔo taar ken naan booyin ese se, iino gətn al-Masi ki.

18 Anum m'tond metse tu: taar se, Yaudge booyin te ey la? Gətə! Taar se naade booyinga aan gəɔ ken Kitap taad ɔɔ:

Jeege ɓaa taadga taar Raa se jeege tu gətn ɓaa se paac,

ɔɔ taar se jee do naan ki paac booyinga.‡

19 Ter m'tond metse daala: metn taar se tap ɓo, gaan *Israelge booy əkin te ey la? Deere, naade booy əkinga naɓo baate tookn do ki. Taar se Musa ɓo uuno metin deete ɔɔ taadɗeno taar ken Raa ɔɔ:

Naase jeege se, m'asen tɛdn aki ni ro jeege tun rɛn

Ɔo m'asen tɛdn naase maakse asen taar do jeege tun jeel dim eyo.§

20 Ter debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi se, aay kaamin bini taadɗen daala ɔɔ:

Maam Raa se, jee ken jem ey se ɓo, ɔjumga.

* **10:15** Aak Eza 52.7. † **10:16** Aak Eza 51.3. ‡ **10:18** Aak KKR 19.4. § **10:19** Aak Dt 32.21.

Ɔɔ jee kɛn je te doobum ey se ɓo, maam m'taadden
roma.*

21 Gaŋ ute gaan Israeɓge se Raa taad ɔɔ:

Bii-raa maam m'ɔɓ jim m'dan gaan Israeɓge m'ɔɔ ade
ɓaa gɔtum ki

naɓo naade se, jee naajŋ taarge ɔɔ baate tookŋ
Taaruma.†

11

*Gaan *Israeɓge se *Raa baatde te eyo*

¹ Ter m'tɔnd metse daala: bin num Raa se,
baatega jeenɓe la? Gɔtɔ! Naan baatden te eyo. Taa
maam kic m'kɔd Israeɓ, m'teeco metjil *Abraam ki
ɔɔ m'teeco taa ɓee Benjamin ki.

² Bin num Raa se jeengen naan ɓeer tɔɔdden do
dɔkiŋ se, naan baatden te eyo. Ey num naase
'booyinki te ey la, taar kɛn k'raanɔ maakŋ Kitap ki,
kɛn taad ute *Eli, debm kɛn taad taar teeco taar Raa
ki, kaad kɛn naan sakak gaan Israeɓge gɔtn Raa ki,
naan ɔɔ:

³ Meluma, jee kɛn taad taar teeco taari ki se, naade
tɔɔldenoga ɔɔ gɔtn kɛn k'lee k'tedi *serke se le, naade
tɔɔkinga naatn. Ɔɔ maam le, m'ɔɔpga m'kalum ki
sum. Ɔɔ naade je am tɔɔɓ.*

⁴ Num Raa tap ɓo terlin ɔɔ di? Jeege dupu-cili
se, maam m'ɓɔɔbdenga ɔɔ naade se ɔŋ erg te naan
maragŋ k'danŋ Baal kɛn jeege lee eemiŋ se eyo.†

⁵ Ɔɔrse kic ɓo, maakŋ gaan Israeɓge tu se, ɔɔpga
jeege ɔɔkɔ kɛn Raa ɓeer tɔɔdfenga ute ɓeɓna.

* **10:20** Aak Eza 65.1. † **10:21** Aak Eza 65.2. * **11:3** Aak 1Gar
19.10, 14. † **11:4** Aak 1Gar 19.18.

6 Raa bεεR tɔɔdɔde se taa naade 6o tɛdga nakɲ bεε eyo, num naan bεεR tɔɔdɔde se ute bεεŋa, ken bin ey num, bεε Raa se kɔŋ tɛdŋ bεε ey sum.

7 Taar se tap 6o je taad ɔɔ dɔo? Gaan Israelge se nakɲ naade je se tap 6o ɔŋ te eyo. Num jee ɔɔpm ken Raa bεεR tɔɔddenga tɔɔd se 6o, ɔŋga nakɲ se. Num jee kuuy se ɛ, tɛdga jee naajɲ taarge.

8 Aan gɔɔ ken Kitap taad ɔɔ:

*Raa tɛdden naade se jee taara end dode ki eyo,
deebdenga kaamde naade ɔŋ aak ɔk eyo*

ɔɔ turumdenga bidege naade ɔŋ booy eyo;

bini jaaki kic 6o, naade utu inɟ gɔtn kinɟdeki se sum‡.

9 Maakɲ Kitap ki se, jee se Gaar *Daud kic 6o taad rode ki ɔɔ:

*Ɔŋ kɔsdɛge se aden tɛdŋ aan gɔɔ rεεɲ ken aden tɔnd
kɔkɔ.*

*Ɔŋ 'tɛdŋ aan gɔɔ nakɲ aden rɔkɲ naade tooco ɔɔ ɔŋ Raa
aden dabara.*

10 Ɔŋ Raa ade tɔɔkɲ kaamde mɔɔtn naade kɔŋ kaakɲ
dɔm eyo,

ɔɔ ɔŋ aden tɔnd daam deere dode ki§.

11 Maam m'je m'tɔnd mɛtse daala: ken gaan Israelge jaay rɔkɲ tooc se, gen sɔrɔkiɲ la? Gɔtɔ! Num ute rɔkɲ toocɲ ken naade tooc se, kaad ken se 6o, Raa kaajɲ jee ken Yaudge eyo. Anum ken Raa jaay aaj jee ken Yaudge ey se, Yaudge se aakdɛga num, maakde ade kɔɔŋɔ ɔɔ je dɔobm kaaja kici.

12 Num kaad ken gaan Israelge jaay baate tookɲ taar Raa se 6o, Raa tɛdŋ bεεŋ dɛna jeege tun 6aa se paac. Ɔɔ ken Yaudge jaay tɛdŋ jee naajɲ taarge sum se, Raa tɛd bεεŋ jeege tun do naaj ki paac. Anum

‡ 11:8 Aak Dt 29.4 ɔɔ Eza 29.10. § 11:10 Aak KKR 69.22.

'saapki tu, kaadn ken jaay gaan Israelge utu kon kaaja se, bee Raa ese se, utu 'tedn den cir daal ey ne?

Raa aaj jeegen Yaudge eyo

¹³ Borse, maam m'je taadn ute naasen Yaudge ey se. Maam se *m'debm kaan naabm Isa al-Masi taa naasen Yaudge ey se. Taa naan se bo, maam maakum raapo do naab ken Raa edumsin se.

¹⁴ Maam m'je taasum Yaudge se, jee metinge kaakn naabum se ade ron maakde o aden kol naade ni ro jeege tu, taa bii kalan jee metinge utu kon kaaja kici.

¹⁵ Ken Raa res gaan *Israelge kaad ken se sum bo, naan ok taasa ute jee ken Yaudge eyo. Num kaad ken jaay Raa utu terl kon gaan Israelge jiga se, kese 'tedn o di? Kese tedn nakn bee aak eyo, 'tedn aan go jee ooyga kooyo ken Raa utu aden kedn kaaja.

¹⁶ Ken mappa jaay k'dup coko j'edga Raa ki se, mappan op se paac tedga gen Raa. Ken kaaga jaay j'edga met kon Raa ki se, letin se kic bo, tedga gen Raa.

¹⁷ Gaan Israelge se tec aan go *ko olibm maakn jinene ki ken k'tognga ute letingen metinge se. O naai ken kod Yaud ey se tec aan go letn ko olibm maakn kaag ki o naai j'ogio o k'baado j'oli go letn ko olib ken k'tognga tog letingen metinge se. Borse, naai kic ing te togng metn ko olibm ken maakn jinene ki se.

¹⁸ Taa naan se bo, onte koono do letn ko olib ken k'togdenoga se. Ken oli oon tap bo taa di? Naai le lete sum. Naai bo gak ko kaag eyo num ko kaaga bo gaki naai.

19 Maakse ki se, deb kalan am taadn ə: «Raa se naan 6o debm 'təgŋ letge ə uunumo ə baado əlum gəəde ki.»

20 Deere, naade se jaay Raa təgde se taa naade baatega kaal maakde don ki ə naai jaay baado k'j'əli gəəde ki se, taa naai aal maaki don ki. Bin num ənte magal roi, ə ənd kəndə.

21 Ey num Yaudge se 6o letgen deer deer. Ute naan se kic 6o, Raa əŋ ənde te eyo. Anum naai letn k'baado k'j'əli kəl gəəde ki sum se, kən naai jaay aal maaki don ki ey se, naan utu ai kəgŋ kundi naatn kici.

22 'Jeelki, Raa se naan debm jiga na6o naan debm kəjŋ bəəə do jeege tu kici. Jee əŋ doobm Raa se, naan utu aden kəjŋ bəəə dode ki ə ute naai se, kən naai jaay iŋg aal maaki do bəeŋ ki se, naan debm jiga ute naai. Ey num, bεε, naan ai kəədn kundi kici.

23 Bin 6o kən Yaudge jaay tərloga gətn Raa ki se, Raa aden kəŋ təl gəəde ki daala, taa Raa se ək təəgə kən tədn naan se.

24 Naasen kən Yaudge ey se, 'tecki aan gəə letn ko əlibm maakŋ kaag ki kən k'təgiŋə jaay k'baado k'təliŋ gəə letn ko əlib kən maakŋ jinen ki se. Kən Raa jaay tədn nakŋ ese se, Yaudge se kic, naan adeno tər l təl gəəŋ ki ey ne, naaden kən letn ko əlibm mala mala se?

Yaudge kici utu kəŋ kaaja

25 Anum gənaamge, maam m'je m'asen taadn nakŋ kən Raa 6aa təda jaay naase *'jeelki mətŋ ey se. Bin 6o naase aki tədn rose aan gəə jee jeel taar eyo. Taa kən gaan *Israelgen mətŋge jaay baate

tookη kaal maakde do Raa ki se, bini jee 6aa se paac ade 6aa gōtn Raa ki jaayo.

26 Ɔo bin 6o gaan Israełge paac utu 'kōη kaaja bin kici aan gōo ken Kitap taad ɔɔ:

*Debm utu 'kōōdn do jeege se,**

utu ade kiin maakη gēgēr ken Sion ki.

*Ɔo mētjil *Yakub se, naan utu aden kōōdn dode maakη naajη taarde ki.*

27 Ter Raa taad ɔɔ:

*Kese *dōōkη ken maam m'utu m'dōōkη ute naade,*

*kaad ken se 6o maam m'ade tōol *kusindege†.*

28 Yaudge se baate tookη Labar Jiga gen Isa; taa naan se 6o naade tedga jee taamooy Raage. Kese tedsenga bεε naase ki. Ey num naade se Raa bεer tōōdenga tōōd do dōkina. Naade se Raa jede, taa 6ugdege.

29 Ken Raa jaay bεer ɔōdga deba ɔɔ edinga naka se, mōōtn naan terl taariη ey sum.

30 Do dōkiη se, naasen ken Yaudge ey se, 'baatekiro tookη taar Raa. Num ken 6orse jaay Yaudge baate tookη taar Raa sum se, Raa se tedsenga bεε.

31 Ɔo ken Yaudge jaay baate tookη taar Raa se, ute naan se jaay naasen Yaudge ey se, Raa tedsenga bεε. Bin 6o, 6orse Yaudge Raa utu aden tedn bεen kici.

32 Taa Raa se ɔη jikilimge paac baate tookη taariη se naan ɔnde gōtde ki aan gōo 6ulge taa naan je aden tedn bεen paac.

Raa se naan magal aak eyo, k'tōōminki

* 11:26 Debm utu 'kōōdn do jeege se k'danjiη Isa. † 11:27 Aak Eza 59.20.

³³ Deere, bεε Raa se dεn bεε eyo! Raa se naan jeel-taara o nakge paac naan jeelde. Nakη naan saap jaay uun do se, nam tap bo jeel taadn tɔkη mεtin eyo. Nakgen ken naan tεdden paac se, nam tap bo oη ond ute mεtin eyo.

³⁴ Taa Kitap taad o:

Saapm Meljege Raa se naηa tap bo jeele? Bii kalan tap bo naηa dejiηga‡?

³⁵ *Lɔbu bii kalan nam εdīηga ne dīm deet Raa ki jaay Raa tεrlīη nakiη la?§*

³⁶ Deere, nakgen baa se paac, naan bo Mel-kaalde. Naan bo debm ken aakde dode ki o nakge se paac kaam jiηa. Bin num Raa se, oη jeege daayum aη *nooko! *Amin!

12

**Raa aajjeki se gen tεdn naabiηa
(Ep 4.1-16; 1Kor 12.12-27)*

¹ Genaamge, 'booyki m'asen taada: aan goo Raa tεdjekiro bεε se, bin se daayum εdki rose paac Raa ki, o kingse se oηiηki *serkε Raa ki. Kεse bo serkη *salal ken tɔl Raa ki. Anum Raa se je o j'aη keeme ute doobm se.

² Oηte gen tεdki aan goo gen jee duni ken borse lee tεd se. Num gaη oηki Raa asen 'tεrl maakse ute saapm kuuy ken naan asen kεd se. Ute naan se jaay bo, naase aki jeel nakη Raa maakiη jen rɔ ki. Oo nakη Raa maakiη jen se, kεse nakη jiga, nakη tɔliη naan ki o nakη mεc.

‡ 11:34 Aak Eza 40.13. § 11:35 Aak Jb 41.3.

³ Ute bεε ken Raa tεdum se, maam m'taadsen paac m'oo: maakŋ kingse ki se ɔnte 'kuunki magala; ingki ute gatn kingse se sum aan goo ken naŋa naŋa kic bo Raa εdŋga naabiŋ naabiŋ do kaal maakiŋ ki se.

⁴ 'Jeelki, debkilimi se ok ro kalan sum, nafo ron se, tɔp kaam dena, oo naŋa kic ute naabiŋ naabiŋa.

⁵ Oo naajege kic k'denki, nafo taa naajege k'dooƙkiga ute *al-Masi se, k'tum k'tεdkiga daa ro kalan oo naajege kic k'tum k'tεdkiga kalan bini.

⁶ Naajege se Raa εdjekiga naaba, nafo naŋa naŋa kic bo ute naabiŋ naabiŋa. Naŋa kic bo tεdn naaba ute bεε ken Raa tεdŋ. Taa naan se bo, debm ken taad taar teeco taar Raa ki se, ɔŋ taargen naan taad se afe teecŋ taar Raa ki te doobm ken Raa taadŋ ro ki se.

⁷ Debm jaay Raa εdŋga naabm gεn noogŋ jeege se, ŋ'aay kaamiŋ ŋ'noog jeege oo debm ken Raa εdŋga naabm gεn dooy jeege le, ŋ'aay kaamiŋa ŋ'dooy jeege.

⁸ Ken debm jaay naabiŋ gεn kefn kaay kaam jeege tu se, ŋ'aay kaamiŋ ŋ'εd kaay kaama jeege tu. Oo debm ken εd naka jeege tu se le, ŋ'εd naka jeege tu ute maakŋ kalan. Oo debm ken Raa jaay εdŋga naabm gεn tɔdn jeege se, naabiŋ se ŋ'tεdŋ ute doobiŋa. Oo debm ken Raa jaay tεdŋga debm kaakŋ taar-daay jeege se, naabiŋ se, ŋ'tεdŋ ute maak-raapo.

⁹ 'Jeki jeege ute maakŋ kalan. Oodki dose naatn ro *kusiŋ ki. 'Tεdn bεε se, okiŋki tɔgo.

¹⁰ 'Jeki naapa aan goo gεnaagen je naapa se oo okki naapa ɔŋoo.

¹¹ Oŋte 'tεdki jee kaar-naabge, nafo aayki

kaamse, 'tedki jee tedn naabge. Ɔo Meljege se, 'tedinki naabinu ute maakn kalan.

¹² Aan goo naase ondkiga dose do Raa ki se, onki maakse 'raapo. Ken nakn onn aanga dose ki le, okki maakse too goo oo aayki kaamse, eemki Raa.

¹³ Genaasegen doobm al-Masi ken ok dim ey se, aakdeki dode ki. Ɔo jee paacn ken baa gotse ki se okdeki jiga.

¹⁴ Jee ken lee dabarse se, onte 'naamdeki nabo 'tondki metn Raa aden tedn bee.

¹⁵ 'Tedki maak-raapo ute jee ken maakn maak-raap ki, oo eemki ute jee ken maakn kaa-maan ki.

¹⁶ Injki bee ute naapa. Onte 'magalki rose. Ɔo ken j'edsenga naabm baat goo di kic bo, 'tedinki. Onte 'tedki rose aan goo jee jeel nakge.

¹⁷ Debm tedsega kusina se, onte 'terlinsinki. Ɔo aayki kaamse, 'tedki bee jeege tu paac.

¹⁸ Ken naai jaay ok doobo num, aay kaami injg ute lapia ute jeege paac.

¹⁹ Gena naa maak-jemge, ken nam jaay tedsega kusina se, onte kogki seese, num onki Raa bo 'booy maak-tarin dode ki. Taa maakn Kitap ki se, Meljege Raa taadga taad oo: *Taar-don onnumsiniki maam ki oo maam bo m'asen kogj seese.**

²⁰ Bin num Kitap taad oo:

Ken debm taamooyi jaay bo too lin se, edin kosoo;

oo ken maane bo too lin le, edin 'kaaye.

Bin se, naai an kal maakn sokon ki.†

* **12:19** Aak Dt 32.35. † **12:20** Gotn ese se taad oo k'tos naal poodo bo j'ombin don ki. Aak KKT 25.21.

21 Ɔnte kənki kusiñ se asen ciri, num naase 60
'ciriñki ute bæe ken naase aki tɛɔa.

13

'Sookki tɔɔgge tu (1Pr 2.13-17)

¹ Tɔɔggen iñg do jeege tu paac se, 'sookɔeki. Taa tɔɔgge se paacñ iino gɔtn *Raa ki ɔ kengen ɔorse utu do naan ki se kic 60 Raa 60 tɔndɛ.

² Taa naan se 60, debm baate sookñ tɔɔgge tu se, kɛse aan gɔɔ naan baate tookñ tɛɔn nakñ Raa maakiñ jen ro ki. Ɔ jee baate sookñ tɔɔgge tu se, nakñ ɔñ utu kaan dɔɔde ki.

³ Anum jee tɛɔn nakñ bæe se, naade beer tɔɔgge tu eyo, num jee tɛɔn nakñ *kusiñ se 60, ken beer tɔɔgge tu. Ken naai jaay 'je beer tɔɔgge tu ey num, 'tɛɔ bæe. Bin se naade ai tɔɔmɔ.

⁴ 'Jeelki, tɔɔgge se naade se kaam ji Raa taa asen noogo gen tɛɔn nakgen jiga. Ken naase jaay 'tɛɔkiga kusiñ se, 'beerɔeki. Taa tɔnd ken Raa tɔndɛ se cɛr eyo, num naan tɔndɛ se taa an tɛɔn naabiña gen dabar jee ken tɛɔn nakñ kusiña. Ɔ ute ɔoobm se 60, Raa taad maak-taariñ do jeege tun tɛɔ nakgen jig eyo.

⁵ Ken bin num, 'sookki tɔɔgge tu, taa j'asen dabar sum eyo, num 'sookɔeki taa naase 'jeelki maakse ki naabɔde se ute ɔoobiña.

⁶ Taa naan se 60, naase 'lee ɔɔɔeki miiri. Ɔ jee ken k'tɔndɛ gen lee tiir gurs miiri gɔtse ki se, naabm ken naade lee tɛɔñ ute ɔoobiñ se, naade tɛɔñ gen Raa.

⁷ Jee se jaay nakñ ken naade je ɔ j'ade kɔgse, ɔɔɔesiñki. *Jee tɔkñ miirge se, 'tiir ɛɔɔeki nakɔ ɔ

nakgen paacn̄ gen̄ kəgə se, əgdəsɪn̄ki. Təəggen̄ ken̄ adɛki sook se, 'sookdɛki. Jeegeen̄ aaldɛki kaal maak ki se aaldɛki maak ki kici.

'Jeki naapa

(Mt 22.35-40; 1Jn 3.11-23)

⁸ Ɔntɛ kənki sɛɛ nam dose ki. Num sɛɛ ken̄ 'tɛdn̄ dose ki se, 'jeki naapa. Taa debm jaay je naapɪn̄ se, kɛsɛ *Ko Taar ken̄ Raa ɛdo Musa ki se, naan̄ tɛd̄ aasinga ute doobiɲa.

⁹ Taa nakgen̄ ken̄ Raa taad̄ ɔɔ gen̄ tɛda ken̄ ɔɔ: Ɔntɛ 'kɛɛsn̄ mɛnd̄ nam, ɔntɛ 'kɛɛsn̄ gaaba nam, ɔntɛ 'tɔɔl nam, ɔntɛ 'boogɲ nakɲ nam, ɔntɛn̄ 'dɔɲ nakɲ nam se. Taargen̄ kuuy ɔɔp se kic paac̄ kon̄ ɓo ken̄ ɔɔ: 'Je naapi aan̄ gɔɔ roi mala.*

¹⁰ Anum debm je naapɪn̄ se tɛdn̄ *kusiɲ̄ eyo. Taa naan̄ se ɓo, debm je jeege se, Ko Taar ken̄ Raa ɛdo Musa ki taad̄ paac̄ se, naan̄ tɛd̄ aasinga ute doobiɲa.

'Daapki rose gen̄ kaakɲ kaam Isa

¹¹ Bin ɓo gen̄naamge, 'tɛdki nakgen̄ se taa naase 'jeelki kaadn̄ ɓorsen̄ ken̄ j'ɪngki maak ki se. Taa kaadn̄ j'an̄ki kiin̄ maakɲ bijege tu se aanga. Taa kaadn̄ ken̄ Raa utu adɛ ɓaa asen̄ kaaj se, ɔɔpga gɔɔrɔ. Kaadn̄ se, dək eyo aan̄ gɔɔ kaadn̄ ken̄ j'utu j'aalki kaal maakjege do Isa ki ey sum.

¹² Nɔɔrɔ deelga, gɔtɔ ɔɔpga baata kiipi. Nakgen̄ ken̄ jeege lee tɛd̄ maakɲ gɔt ken̄ ɔɔd se, ɔɔdki dose ro ki. 'Jeki nakgen̄ ken̄ j'an̄ kudn̄ ɓɔɔrɔ maakɲ gɔt ken̄ wɔɔrɔ.

¹³ K'j'ɪngki aan̄ gɔɔ debm ken̄ lee maakɲ katara ki. Ɔntɛ 'kɔski anki deel te gɔtɪɲa ɔɔ ɔntɛ 'kaayki tɔtɔ

* 13:9 Aak Ekz 20.13-17.

kic anki deel te gōtina, ɔ̃nte 'kɛɛski naapa rɛ̃n rɛ̃n, ɔ̃nte 'tɛdki nakɲ sɔkɔ̃nge, ɔ̃nte 'mooyki te naapa, ɔ̃ ɔ̃nte 'tɛdki maak-kilimi do naapge tu.

¹⁴ Num ɔ̃nki gaab tɔ̃ɔgse se 'tɛdɲ Mɛljɛge Isa *al-Masi. ɔ̃nte jeki nakɲ kɛn daa rose ɓo dɔ̃ɲɔ gɛn tɛdɲ nakɲ maakse jea.

14

*ɔ̃nte 'kɔ̃jki bɔ̃ɔrɔ do gɛnaage tu
(1Kɔr 4.3-5, 8.1-13, 10.23-33)*

¹ Gɛnaamge, jee maakjege tun kɛn ɔk tɔ̃ɔgɔ do dɔobm *al-Masi ki ey se, ɔkɔdeki jiga. ɔ̃nte kɔ̃jki bɔ̃ɔrɔ do nakge tun naade lee saapiɲ se.

² Maam je m'asen taada taa nakgen jeege lee ɔɔ. Jee mɛtɪ̃nge se saap ɔɔ ɔk dɔobo gɛn kɔsn nakgen ɓaa se paac. Num jee mɛtɪ̃ngen ɔk tɔ̃ɔgɔ dɔobm Mɛljɛge tu ey se, ɔs daa eyo, naɓo lee ɔs kamb zɛɛɛ sum.

³ Debm ɔs daa se, ɔ̃nte kaakɲ gɛnaaɲ kɛn ɔs ey se aan gɔɔ debm naaɲ aaliɲ maak eyo; ɔɔ debm ɔs daa ey se, ɔ̃nte kɔ̃jɲ bɔ̃ɔrɔ do gɛnaaɲ kɛn ɔs daa se. Taa naade paac se, *Raa ɔkɔdega jiga.

⁴ Naai ara tap ɓo naɲa, jaay kɔ̃jɲ bɔ̃ɔrɔ ro deb kɛn tɛd naaba nam ki se? Kɛn naaɲ jaay tɛd jig ey lɛ mɛliɲ ɓo aɲ kaaka. ɔɔ naaɲ se daar tɔ̃ɔgɔ, taa Mɛliɲ Raa se ɔk tɔ̃ɔgɔ kɛn aɲ kɔkiɲ naaɲ 'kɔ̃ɲ kooc eyo.

⁵ Naan Raa ki se, jee mɛtɪ̃nge saap ɔɔ ɓiigen mɛtɪ̃nge se cir ɓiigen kuuy; num gan jee mɛtɪ̃ngen kuuy se, taad ɔɔ naan Raa ki se, ɓiige paac aas kaasa. Bin se, naɲa naɲa kic ɓo tɛdɲ aan gɔɔ kɛn naaɲ jeeliɲ maakiɲ ki mala mala.

⁶ Debm saap ɔɔ ɓii mɛtɪ̃nge cir kɛngen kuuy se, ute saapiɲ se naaɲ *nook Mɛljɛge. Debm kɛn ɔs

daa se, naan̄ kic tediñ gen nookŋ Meljege, taa ken naan̄ ɓaa kɔsɔ se, tɔm̄ Raa. Debm̄ ken baate kɔsn̄ daa se kic, naan̄ tediñ gen nookŋ Meljege, taa naan̄ kic ɓo tɔm̄ Raa.

⁷ 'Jeelki, maakjege tu se, nam tap ɓo ing gen don̄ eyo ɔɔ nam tap ɓo ooy gen don̄ ey kici.

⁸ Taa naan̄ se ɓo, ken j'utu j'ingki zεεε le, naaje j'ingki gen Meljege. Ɔɔ ken j'aki kooy kic ɓo, j'aki kooy gen Meljege. Ken j'utuki zεεε lɔ j'ooykiga kooyo, naajege se k'gen Meljege.

⁹ Taa al-Masi se ooyga ɔɔ duroga daan yoge tu ɔɔ naan̄ ɓo Mel jee utu ing zεεε ɔɔ Mel jee ooyga kooy kici.

¹⁰ Naai tap ɓo naŋa jaay ɔj ɓɔɔɔ do genaai ki se? Ɔɔ tɛr naai tap ɓo naŋa jaay aal genaai maak ki ey se? 'Jeelki, naajege paac se j'utu j'aki ɓaa naan̄ Raa ken utu ajeki kɔjŋ ɓɔɔɔ dojege tu.

¹¹ Taa naan̄ se ɓo Kitap taad̄ ɔɔ:

Maam se, m'Raa zεεε ɔɔ jeege paac utu 'ɓaa kerŋŋ naanum ki

*ɔɔ naade paac utu am nookŋ maam Raa.**

¹² Taa naan̄ se ɓo, naŋa naŋa kic ɓo naan̄ malin̄ ɓo 'ɓaa taad̄n taarin̄ naan̄ Raa ki.

¹³ Bin se, j'ɔnte kɔjki ɓɔɔɔ do naapge tu. Naase ɔnte 'tedki nakŋ ken 'ted genaase 'kooch̄ doobm̄ al-Masi ki ey le ken an̄ gaasn̄ gen tediñ bεε.

¹⁴ Anum aan̄ gɔɔ maam te Meljege Isa k'tedga kalan̄ se, maam m'jeel maakum ki, nakŋ kɔsn̄ jaay ken tuj debkilimi naan̄ Raa ki se, gɔtɔ. Num ken debm̄ jaay aak nakŋ kɔs se aan̄ gɔɔ nakŋ an̄ tujŋ naan̄ Raa ki num, ɔnte kɔsɔ.

* **14:11** Aak Eza 45.23 ɔɔ 49.18.

15 Ken taa kɔsɔ jaay naai tujɲ maakɲ ɣenaai se, kɛse naai ɔk maakje don ki eyo. 'Jeele, al-Masi se ooyga taa naana, bin num taa kɔsɔ se, ɔnte 'kutn ɣenaai.

16 Nakɲ ken naai saap ɔɔ jiga se, ɔɲ jee kuuy kic ɓo an kaakin aan ɣɔɔ nakɲ jiga.

17 *Maakɲ Gaar Raa se, ɔlin ute nakɲ kɔsɔ ɔɔ ute kaay eyo. Num maakɲ Gaar Raa se je nakɲ ute doobiɲa, lapia ɔɔ maak-raapm ken *Nirl Salal lee ɛd jeege tu.

18 Debm doobm al-Masi ki jaay tɛdn naabm ese se, naan tɔɔl Raa ki ɔɔ jeege paac tɔɔmiɲa.

19 Bin num j'aayki kaamjege ɣen je lapia ute naapa; k'tɛdki nakɲ ken ajeki noogo j'aki ziidn ɓaa ute naanjege doobm al-Masi ki.

20 Taa kɔsɔ se, ɔnte tujɲ naabm Raa. Deere, nakɲ kɔsn tuj debkilimi naan Raa ki se ɣɔtɔ, naɓo taa kɔs sum ɓo, 'tɛd ɣenaai 'koocɲ doobm al-Masi ki num, ɔnte kɔsn kɔsn se.

21 Beeki se, nam ɔnte tɛd nakɲ ken 'tɛd ɣenaan koocɲ doobm al-Masi ki: taa naan se ɓo ɔnte kɔsn daa, ɔnte kaay tɔtɔ ɔɔ ɔnte tɛdn ne dim kuuy ken 'tɛdn ɣenaai koocɲ doobm al-Masi ki.

22 Nakɲ ken naai jeel maaki ki se, 'bɔɔbiɲa. ɔɲ nakɲ se 'tɛdn daan naai ki ute Raa sum. Taa naan se ɓo, debm ken tɛd naka jaay maakin naaj eyo ɔɔ jeel nakɲ naan tɛd se jaay jiga se, naan se maakin raap aak eyo.

23 Num debm tɛd naka jaay maakin naaj do ki ɔɔ jeelin nakɲ naan tɛd se jig ey se, bɔɔrɔ utu koocɲ don ki, taa naan maakin naaj naaja ute naan se kic ɓo naan ɔs tap. Bin num nakgen k'tɛd paac

jaay, ken k'jeelinki maakjege tu ɔɔ k'naajki do ki ɔɔ k'tɛdɪŋkiga num, kɛse k'tɛdkiga *kusiŋa naan Raa ki.

15

'Jeki bɛɛ jeege tun kuuy kici

¹ Naajegen k'tɔɔgki doobm *al-Masi ki se, k'sɛrkkɪ gɛnaajegen ɔk tɔɔg eyo gɛn kiŋg doobm *Raa ki se ɔɔ j'ɔntɛ jeki nakɪ ken ajeki tɔɔl naajege tu sum.

² Naŋa naŋa kic ɓo je nakɪ ken tɔɔl naapiŋ ki taa aŋ tɛdɪn bɛɛ ɔɔ aŋ noogiŋ kɔkɪ doobm al-Masi se tɔɔgɪ ɓaa ute naaniŋa.

³ 'Jeelki, al-Masi se je te bɛɛ naan mala eyo, num aan gɔɔ ken Kitap taad ɔɔ: *Naajɪ ken k'naaji naai Raa se, kɛse k'naajum maama.**

⁴ Anum taargen ken k'raaŋiŋo do dɔkiŋ maakɪ Kitap ki se, taa ajeki dooyo. Taargen se ɓo ken ajeki kɛdɪn kaay kaama ɔɔ ajeki sɛl maakjege taa j'aki kɔnd dojege do Raa ki.

⁵ Ɔŋ Raa debm kɛdɪn kaay kaama ɔɔ debm sɛl jeege se, asen tɛdɪn aki kiŋg dɔɔkɪ taarse kalaŋ aan gɔɔ ken Isa al-Masi jen ro ki.

⁶ Bin jaay ɓo, maakse 'tɛdɪn kalaŋ ɔɔ mindse kic tɛdɪn kalaŋ, naase aki *nookɪ Raa ken Bubm Mɛljege Isa al-Masi se.

⁷ Anum ɔkki naapa jiga aan gɔɔ ken al-Masi ɔksen naase jiga se. Bin se aki kɔl jeege 'nookɪ Raa.

⁸ 'Booyki m'asen taada: al-Masi jaay ɓaado tɛdɪn debm tɛdɪn naabm Yaudge se, taa nakɪ ken Raa taado ɓugɪ Yaudge tu ɔɔ utu adɛn tɛdɪn se, naan

* 15:3 Aak KKR 69.9.

tēddesinga ute doobina əw kese je aden taadn əw Raa se naan tuj ərmin eyo.

⁹ Ɔə naan baado se, taa jeegen ken Yaudge ey kic 6o nookŋ Raa taa bεεŋa aan gəw ken Kitap taad əw:

Taa naan se 6o, maakŋ jeege tun Yaudge ey se, maam m'utu m'ai təəmə;

əw maam m'utu m'kaar kaa taa m'nookŋ roi.†

¹⁰ Ter Kitap taad əw:

Naasen jee 6aa se paac se 'tədki maak-raapo

ute jee ken Raa bεεr təddenga təddə əw naade tēdga jee naange se.‡

¹¹ Ɔə ter daala Kitap taad əw:

Naasen paacŋ ken Yaudge ey se, 'təəmki Mεljege Raa

əw əŋ jeegen 6aa se paac, əŋ nooko.§

¹² Ɔə ter debm taad taar teeco taar Raa ki roŋ Ezayi kic taadga daala əw:

Deba utu ade teecŋ metjil Jεε ki se əw naan se utu ade 6aa kəsn gaara do jeege tu paac*

əw metjil jeegen do naan ki paac utu kənd dode don ki.†

¹³ Ɔŋ Raa ken tēd jeege ənd dode don ki əw ken naase aalki maakse don ki se, asen kēdn maak-raap dēna ute lapia. Taa naan se 6o, ute təgŋ *Nirl Salal se, naase aki kənd dose paac don ki.

Pəl taad mεtn taar naabiŋa

(2Kər 10.13-18)

¹⁴ Gεnaamge, maakum ki se maam m'jeele naase se jeegen ken lee tēd nakgen bεε. Ɔə taar met ki se kic, naase 'jeel əkkiga metiŋa. Ɔə naase se, aaskiga gεn dεjŋ naapa.

† **15:9** Aak KKR 18.49. ‡ **15:10** Aak Dt 32.43. § **15:11** Aak KKR 117.1. * **15:12** Jεse se bubm Gaar *Daud. † **15:12** Aak Eza 11.10.

15 Naḅo maakḅ maktub ken m'raan̄sen ese se, nakgen m̄etinge se maam m'taadsenoga m̄etiḅ tal, taa naase aki saapm do nakge tun ken naase 'jeeliḅkiga jeele. Ǿ ken ḅlum jaay m'taadsen m̄etn nakgen se tal se, taa b̄eε Raa ken t̄d̄um se,

16 m't̄d̄ga debm t̄d̄n naabm Isa *al-Masi daan jeege tun Yaudge eyo. Maam m'̄ed̄ rom paac gen taadn Labar Jiga gen Raa se jeege tu, taa jee Yaudge ey se kic ḅo 'kaal maakde doḅ ki ḅ bin se, naade t̄d̄n ḡḅ *serkḅ ken t̄ḅl Raa ki. Ǿ ken t̄d̄de jaay naade t̄d̄ jee Raage se, k̄ese *Nirl Salal.

17 Taa naan̄ se ḅo, maam ken m't̄d̄ga kalan̄ ute Isa al-Masi se, maakum raap do naabum ken maam m't̄ed̄ Raa ki.

18 Anum maam se m'je m'kuun maan d̄im ey sum, num m'je ḅo m'taadn nakḅ ken al-Masi t̄ed̄ ute d̄oobm maama ken taa jeeḅen Yaudge ey se tookḅ taar Raa. Ǿ naabm se, naan̄ t̄ed̄in̄ ute naabum ken maam m't̄eda ḅ ute taarum ken maam m'taada,

19 ḅ ute t̄ḅḅḅ Nirl Salal se, naan̄ ḅlum m't̄ed̄n nakḅ-k̄ḅḅḅḅ ute nakgen deel doa. Bin ḅo ḡḅḅ ḅaa se paac, maam m'taadga Labar Jigan gen al-Masi se paac jeege tu, m'baago maakḅ ḡeḅer ken Jeruzalem ki bini m'aan̄ taa naan̄ ken Iliri ki.

20 Naḅo maam se daayum m'je taadn Labar Jigan gen Isa al-Masi se, ḡḅn ken k'taad te ro al-Masi ey ḅ̄ortḅ. Anum jee ken booyga booy taar gen jee dooygen kuuy se, maam m'je m'ḅaa ḡḅn ese ey sum, taa maam se m'je t̄ed̄n naab eyo do naabm gen deb kuuy ki.

21 Taa naan̄ se ḅo, maam m't̄ed̄ aan ḡḅ ken Kitap taada:

Jee ken booy j'ḅḅde te maan̄in̄ ey se, naade utu an̄

kaaka.

*Ɔɔ jeegen kɛn booy te taariŋ ey se le, naade utu booy
kɔkɔ taariŋa.‡*

Pɔlje ɓaa mɛrtɛ

²² Kɛse ɓo nakɔ gaasumga doobo mɛt dɛna gɛn ɓaa gɔtse ki.

²³ Anum ɓɔrse jaay ɓo, naabum gɔtn ara se nanɔga. Ey num m'ɔkga ɓaara dɛna kɛn maam m'je m'ɓaa gɔtse ki, naɓo m'ɔŋ te doob eyo.

²⁴ Anum kɛn maam jaay m'ɓaa taa naan Espan ki se, maam m'kaal gɔtse ki. Deere, kɛn am kɔlum m'ɓaa gɔtse ki se, taa m'asen ɓaa kaak jaay am tɔɔɔ ɔɔ kɛn maam jaay m'aanga gɔtse ki se, m'tiŋg ɔkɔ jaay ɓo sɔm amki noogɔ gɛn ɓaa taa naan Espan ki.

²⁵ Num ɓɔrse se, maam m'ɓaa ɓaa maakɔ gɛgɛr kɛn Jeruzalem ki taa ɓaa noogɔ jee Raagen gɔtn naane.

²⁶ Taa jee al-Masigen taa naan Masedoan ki ute kɛngen taa naan Akayi ki se, uuno doa gɛn tusn naka gɛn noogɔ jee Raagen Jeruzalem ki jaay ɔk dɛm ey se.

²⁷ Deere, naade se malinge ɓo uuno doa taa ade noogo. Kɛn deer se, naade kic ɔk sɛɛ doɔɔ ki, taa Yaudge se noogoga jee kɛn Yaudge ey se gɛn kɔŋ bɛɛ Raa. Bin num jeegen Yaudge ey se, naade noogɔ Yaudge ute maalɔ kici.

²⁸ Kɛn naabm se jaay m'nanjɔga ɔɔ nakse jaay ɓaa m'ɛdɔŋga gɛnaage tun Jeruzalem ki se, maam m'utu m'ɓaa taa naan Espan ki ɔɔ maam m'utu m'kaal gɔtse ki kici.

‡ 15:21 Aak Eza 52.12.

29 Maam m'jeele, bii ken m'kaan gətse ki se, *al-Masi asen tɛdn bɛɛŋ dɛn aak eyo.

30 Gɛnaamge, 'booyki m'asen taada: aan gɔɔ naajege j'aalki maakjege do Mɛljege Isa al-Masi ki ɔɔ ute maak-je ken *Nirl Salal ɛdʒeki do naapge tu se, aayki kaamse 'doki gɛn tɔnd mɛtn Raa taa maama.

31 'Tɔndki mɛtn Raa ken maam jaay m'aanga taa naan Jude ki num, jee ken aal maakde do Isa al-Masi ki ey se, am dabar eyo. Ɔɔ tɛr 'tɔndki mɛtn Raa taa nakŋ ken maam m'ɓaa kɛdn jee Raage tun maakŋ gɛgɛr ken Jeruzalem ki se, nakŋ se naade aŋ kɔkiŋ jiga adɛn tɛdn bɛɛ.

32 Bin ɓo, ken Raa jaay je num, maam m'utu m'ɓaa gətse ki ute maak-raapo ɔɔ ken m'aanga naane se, m'utu m'ɓaa tɔɔl maakuma.

33 Ɔŋ Raa debm kɛdn lapia jeege tu se, 'king ute naase paac. *Amin.

16

*Pɔl ɔl tɔɔsiŋ jeege tun *Rɔm ki*

1 Maam m'ɔlsen gɛnaajegen mɛnd ken ron Pɛbɛ, naan se mɛnd mɛc ɔɔ tɛdn naabm *Raa maakŋ *egliz ken maakŋ gɛgɛr ken Sankre ki.

2 Ken naan aan ɔŋsega num, aan gɔɔ jee Raagen lee ɔk naapa jiga se, naase kic ɔkiŋki jiga bin kici. Maakŋ naabiŋ ken naan je tɛd paac se aakiŋki jaay dɪm baatinga num 'noogiŋki. Taa naan se noogoga jeege dɛna ɔɔ maam mala kic, naan noogumga.

3 'Tɛdki tɔɔse Priska ki ute gaabiŋ Akilas ki. Naade se tɛd naabm Isa *al-Masi ute maam kalaŋ.

4 Naade mala kic ɓo jedo kutn kode taa am kaaja. Taa nakŋ naade tɛdo ese se, maam m'kalum ki sum

60 m'toomde eyo, num eglizge paacn maakn taa naanqe tun malinge Yaudge ey se kic bo toomde.

5 'Tedki toose eglizn ken lee tus beede ki se kici.

'Tedki toose medn dom Epaynet ki. Taa naan Azi ki se, naan bo debm aal maakin deet do al-Masi ki.

6 Mari ken tedga naaba den taa naase se kic, 'tedinki toose.

7 'Tedki toose Andronikus ki ute Junias ki. Naade se taasumge o k'tokjeno dangay ki kalan kici. Naade se *jee kaan naabm Isa al-Masigen k'jeel jeel gotde. O naade aalo maakde do Isa al-Masi ki se, deet naan maam ki.

8 'Tedki toose Ampliatus ki. Doobm Meljege tu se, naan medn doma.

9 'Tedki toose Urban ki. Naan se debm ken k'tedn naabm al-Masi kalan se. O Stakis ken medn dom se kic, 'tedinki toose.

10 'Tedki toose Aplesn ken ok doobm al-Masi on se. O 'tedki toose jee maakn bee Aristobul ki kici.

11 'Tedki toose taasum Eradion ki. O jee maakn bee Narsis ken aal maakde do Meljege tu se kic 'teddeki toose.

12 'Tedki toose Tripen ute Tripoz ki, mendgen se tedoga naaba dena Meljege tu. 'Tedki toose genaam ken mend ken ron Persid ken maam jen doobm al-Masi ki se. Naan kic tedga naaba den aak eyo Meljege tu.

13 'Tedki toose Rupus ki, naan ken Meljege beer odinga kood se. O 'tedki toose kon ki o kon se tedn aan go ko maam kici.

14 'Tedki toose Asynkrit ki, Plegon ki, Ermes ki, Patrobas ki, Ermas ute genaangen ute naan se kici.

15 'Tɛdki tɔɔsɛ Pilolog ute Juli ki ɔɔ Nere ki ute genaən mɛnd ɔlympas ɔɔ jee Raagen paacɲ utu iŋg te naade se kici.

16 Kɛn 'baaki baɔ tɛdn tɔɔsɛ se, 'baam 'tɔkki naapa ɔɔ aayki ciil naapge. Eglizgen paacɲ gɛn al-Masi kɛn gɔtn ara se, tɛdsen tɔɔsɛ.

Dejn Pɔl kɛn kaam mɔɔtn

17 Gɛnaamge, 'booyki m'asen taada: ɔndki kɔndɔ ute jee kɛn gaɲ jeege ɔɔ iig jeege dɔobm *al-Masi ki se. Jee se taar kɛn k'dooyse jaay naase 'tookki do ki se, naade se, took do ki eyo. ɔɔdki dose dɔkɔ rode ki!

18 Taa jee se naade tɛdn naabm Mɛljege al-Masi eyo, num naade saap ɔɔ do maakde ki sum. Naade lee taadden taar nijim ute taargen kɛn tɔɔl jeege tu ɔɔ ute taargen se naade lee dɛrl jeege kɛn jeel mɛt nakgen ese se eyo.

19 Jeege paac jeele, naase se 'tookki taar Mɛljege. Taa naase se maam maakum raap aak eyo. Maam m'jesɛ naase aki tɛdn jee jeel-taarge gɛn jeel tɛdn bɛɛ, ɔɔ bɛɛ ese se, *kusiɲ cɔkɔ kic ɔɔ ɔntɛ deepm-siɲki.

20 Raa kɛn debm kɛdn lapia jeege tu se, ɔɔpga baata *Bubm sitange se naanɲ utu aano tɛɛcɲ tɔɔgiɲ mɛtn jese ki.

ɔɲ Mɛljege Isa se asen tɛdn bɛɛɲa.

21 Timote kɛn k'tɛdn naaba kalan se tɛdsen tɔɔsɛ. ɔɔ Lusius, Jason ɔɔ Sosipater kɛn taasumge se kic, tɛdsen tɔɔsɛ.

22 ɔɔ maam Tertius, kɛn Pɔl ɔlum raanɲ maktubm ara se kic, m'tɛdsen tɔɔsɛ ute ro Mɛljegen kɛn tum-jekiga k'tɛdkiga kalan se.

²³ Gayus kic bo tedsen tɔɔɛ; maam Pɔl se, naan bo debm ken ɔkum been ki ɔ jee *egliz ki kic bo lee tus gɔtin ki kici. Erastn ken debm bɔɔb gursn gen geger se kic, tedsen tɔɔɛ ɔ Kartus genaaje kic bo, tedsen tɔɔɛ.

²⁴ [Naase paacki se, ɔn Mɛljege Isa al-Masi asen tɛdn bɛɛna. *Amin.]*

**K'nookki Raa*

²⁵ K'tɔɔmki Raa! Taa Raa se naan ɔk tɔɔɔ ɔ ute Labar Jigan gen Isa *al-Masi ken maam m'lee taad jeege tu se, asen tɛdn naase aki kɔkɔ doobm al-Masi se tɔɔɔ. Taa do dɔkiɔ se mɛtn taar se, *Raa taad te mɛtin jeege tu eyo,

²⁶ num bɔrse ute taargen ken jee taad taar teeco taar Raa ki raanɔ do dɔkiɔ se, naan taadga mɛtn taar se toodga tal. Bin bo Raa ken Daayum se ɔl k'taadga mɛtin jeege tun baa se paac taa naade kic paac kɔn doobm gen tookɔ kaal maakde don ki ɔ tookɔ taarina.

²⁷ 'Tɔɔmki Raa ken kalin ki sum bo debm jeel-taara se, ɔ daayum daayum k'nookin ki ute ro Isa al-Masi! *Amin.

* **16:24** Maakɔ Kitapge tun do dɔkiɔ se, mɛtinge maakde ki se, bersen ara se, gɔɔ.

Kitapm kɛn Raa dɔɔko kiji ute jeege New Testament in Kenga

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kenga

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kenga

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
de2980b7-692d-557d-af49-da5784485d94